

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se in-

„Domnul notar“.

Toate ziarele ce ne sosesc de peste muniți sunt unanime în a constata cu însuflețire că, drama lui Octavian Goga, „Domnul notar” a avut un succes rar obișnuit pe scena Teatrului Național din București. Premiera a avut loc Duminică în 1 Martie n. Vișorele de aplauze au vădit nu numai triumful noii activități literare a poetului ardelean, ci și minunile legăturii sufletești, a sentimentelor mari ce leagă poporul românesc de pretutindeni, pe cari puternica piesă a știut să le trezească, să le scoată luminoase și pline de vigoare din taințele ascunse ale sufletului. După rapoartele ce avem până acum publicul a trăit aceasta piesă împreună cu actorii, împreună cu neamul din sbuciumările cărui au fost create persoanele dramei. Dela o vreme publicul ajunsese să se identifice atât de mult cu persoanele din piesă, încât, uitând pe-o clipă realitatea, cereau stăruitor, pretindeau alături de Borza: „Dă-ți dimisia, domnule notar, dă-ți dimisia”

Pe o clipă publicul își uitase că trăiește această aspră și întunecată realitate numai grație talentului evocator de viață al poetului ardelean, și pretindeau să se facă dreptate, ca și când ei înșiși ar fi fost, nu în teatrul național din București, ci în satul acela din Ardeal stropit cu bajorii ungurească și sânge românesc, pe care împlinirea datoriei către neam îl puse în fierbere.

Iată cea mai strălucită dovadă că drama lui Oct. Goga e o lucrare de mare valoare, și că grațiile ce ne despart n'au îmbucătățit sufletul românesc, n'au putut să ne înstrăineze, ci au contribuit numai să nu ne cunoaștem deplin. Pentru începutul acestei cunoscători a fost scrisă drama lui Oct. Goga.

E cu neputință să nu ne aducem aici aminte de câteori ne-am plâns noi ardelenii pentru puținul interes ce ni l-au manifestat până acum frații noștri din regat. De-acum încolo vom fi cel puțin încredințați că nu lipsa sentimentului e cauza acestei desinteresări. Și va trebui ca și noi, și cei de dincolo să facem tot posibilul ca să ne cunoaștem mai bine, mai adânc decât până acum. Sufletul românesc de pretutindenea numai atâta așteaptă, ca să-și vadă ască toată puterea și toată strălucirea de care e capabil.

S'au făcut și până acuma înconșturi laudabile pentru aceasta cunoaștere. Desigur nu ne gândim la plimbarea vertiginoasă a automobilului din regat pe plaiurile noastre. Ne gândim la marile excursii dela noi cu rîlele exozității din București, a excursiilor tot mai dese ale studenților din țară la noi, la activitatea unor mari bărbați ai României, ca de pildă dl N. Iorga și C. Stere, la interesul tot mai viu pe care presa din regat îl acordă chestiunilor vitale ale Românilor din Ungaria.

Nu voim să reducem importanța presei în această cunoaștere, dar trebuie să mărturisim că senzațiile cu cari rămânem văzând realitatea, sunt cu mult mai puternice și mai durabile decât acele cu cari rămânem citind în gazetă despre această realitate. Mai puternice și mai depline.

Meritul de căpetenie al dramei lui Goga stă

chiar în faptul că face posibil pentru ori ce Român din țară să vadă un crâmpieiu din realitatea sbuciumărilor Românilor ardeleni. Desigur zeci și sute de articole de ziare, pline cu toate brutalitățile alegerilor dela noi, n'au fost în stare să deștepte rezonul cetitorilor din regat în măsura ce l-a deșteptat „Domnul notar” în publicul teatrului național. Opera de artă face și mai mult: nu ne redă realitatea brută, ci aceasta realitate trecută prin sufletul artistului. Și dacă publicul care a asistat la întâia reprezentație a dramei „Domnul notar” s'a entuziasmat și a suferit împreună cu țărani cinstiți din piesă și a huiduit pe notaru renegat și pe candidatul de aceeași speță, să nu se uite că la această atitudine a lui a contribuit în mare măsură însăși concepția și sentimentul autorului, care el însuși, înainte de orice, a îmbrățișat pe Borza și a disprețuit din adâncul inimei pe notarul. „Domnul notar” nu e deci numai un crâmpieiu real din sbuciumările noastre, ci și o profesie de credință și sentiment a lui Oct. Goga.

Din acest punct de vedere va trebui să facem tot posibilul ca drama aceasta să se joace și la noi, în cât mai multe centre. Ne gândim că nu va putea lipsi din repertoriul trupei Antonescu, când, la toamnă, după făgăduința făcută, vom avea norocul să ne cerceteze din nou. Va trebui să se joace și la noi această piesă, nu ca să cunoaștem realitatea, căci aceea ne este înaintea ochilor, ci pentru ca, din sufletul ce-a pus Oct. Goga în zugrăvirea josiției celor ce-și părăsesc neamul pe față ori tănuț, să se deștepte și în societatea noastră de pretutindenea rezonul față de astfel de tipuri, să se rupă comunitatea de interese cu ei.

Intr'adevăr avem o seamă de oameni în societatea noastră, cari nu pot pricepe și nu pot simți ce fapt fatal fac aceia dintre noi, cari se pun în slujba dușmanului; nu-i cred așa de vinovați și nici așa de josiți încât să nu mai poată sta de vorbă cu ei, ori chiar să întretină și pe viitor legături de prietenie. Văd realitatea, dar ea nu-i mișcă, nu-i convinge îndeajuns. Ca să fie pătrunși de convingerea ce stăpânește masele mari ale poporului nostru, ei au lipsă ca aceasta realitate să-i izbească mai cu putere, și nu-i va putea izbi decât trecută fiind aceasta realitate prin sufletul artistului, îmbrăcată fiind în convingerile și sentimentele lui.

Noi nu putem decât să ne felicităm de succesul pe care l'a avut poetul ardelean pe scena teatrului din București. Suntem mândri că în aceste zile de desorientare în literatură, de imitare servilă a modernismului bolnav, vine un ardelean și ne spune tuturor de ce literatură avem lipsă, nu pentru a fi la nivelul vieții literare din apus, ci pentru a întări ființa noastră națională, de a cărei energie poate vom avea lipsă mai repede decât credem. Zadarnice sunt protestările celor străini de viața națională! Neamul ăsta vrea să trăiască și să biruiască; el pune cununa de lauri pe fruntea aceluia care ne crește puterea sufletului național, și exclude fără nici o milă din sfera preocupărilor și a entuziasmului său pe cei cari de vr'o câțiva ani fac literatură cu dicționarul în mână.

Inchid aceste șire cu regretul că n'am putut fi și eu la Teatrul Național în seara zilei de 1 Martie n. 1914.

Ion Agârbiceanu.

După eșuarea tratativelor.

— Articol final. —

III.

Am auzit spunându-se: „din punct de vedere unguresc discursul contelui Tisza înseamnă un pas înapoi în politica de opresiune a guvernelor ungare. De treizeci de ani nici un bărbat politic de-ai lor n'a recunoscut ceea ce recunoaște Tisza și nu s'a gândit la reforme ca cele plănuite de Tisza. De pildă nici unui politician ungur nu i-a trecut prin cap să introducă limba română în școlile elementare de stat, în ținuturile cu mari majorități românești, la școlile normale sau la cursul de notari”.

Constatarea aceasta e adevărată dar își pierde foarte mult din valoarea ce ar putea să aibă, din următoarele motive: mai întâi același conte Tisza declară că legea de naționalități din 68 nu mai poate fi executată, căci aceasta ar fi o sinucidere pentru unguri; a doua oară, ceea ce e gata să recunoască el acum și să execute o face nu pentru noi ci pentru întărirea națiunii maghiare, întrucât pricepe că politica șovină a ajuns la un punct de saturatie care dacă ar fi trecut ori cel puțin susținut în cadrele actuale ar îndujmăni de moarte popoarele nemaghiare din Ungaria împotriva Ungurilor, ceea ce desigur nu e în interesul acestor din urmă; a treia oară Tisza vine să rezeze unele cornițe ale șovinismului unguresc într-o vreme când popoarele acestei țări au fost răscolite adânc și conștiința lor națională a fost întărită prin evenimentele din Balcanii vecini.

Contele Tisza a făcut un pas înapoi nu în politica de supremație absolută a rasei maghiare, ci în oprimarea eflorescenței bolnave acestei politici. El, cel puțin după cum ne spune acum, a fost totdeauna împotriva acestor primejdioase și nefolositoare eflorescențe, poate chiar în urma faptului că el vede mai limpede decât oricare alt bărbat politic maghiar primejdiile poate urma de aici pentru națiunea maghiară.

Dacă vom cerceta în amănunte discursul său vom convinge ce mare nedreptate NEI făcut cei ce-l învinuiau că vinde interesele științii maghiare. Ne vom convinge că teza solutei supremații politice a națiunii maghiare n'a fost limpezită și susținută cu mai multă pricepere de nici un alt bărbat politic al țării timpului din urmă. În tot discursul tratativelor a fost călăuzit de-un singur gând: în ce oare s'ar putea asigura hegemonia politică a rasei maghiare și pe viitor, luând în considerare a stadiul de azi în evoluarea ideii naționale, din luptele naționale de azi. El s'a străduit să curețe de spinii cari pot scoate mai multe arborele nefast care se hrănește și crește politica supremației politice a rasei maghiare dar însuși acest arbore l-a lăsat nu numai în picioare, ci cercând să-l curețe de spinii răi, camerei o nouă putere de viață. El e grădinașul minții și care-și iubește grădina lui, și at deplin crengile de prisos ale pomilor, ca roadă în urfie cu atât mai îmbelșugată, și ei să poartă în toată tihna.

Toate concesiile ce e gata să ni le facă, unele chiar fără considerare la eșuarul tratativelor, — nu sunt altceva decât spinii din parterul nefolositoare, de care eliberat arborele maghiar, va putea să aducă roade bune și scurt văzătorii au fost Ungurii cari au ținut o conștiință națională al contelui Tisza! Și când cunoscut văzătorii sunt aceia dintre noi cari vor să rătească câteva cornițe ale șovinismului și acesc de dragul nostru, că curățăm pomul de o rădăcină de o rădăcină, dina lui de spini ca să rodească pomul nostru din rădăcină noastră!

Toate concesiile ce e gata să ni le facă, unele chiar fără considerare la eșuarul tratativelor, — nu sunt altceva decât spinii din parterul nefolositoare, de care eliberat arborele maghiar, va putea să aducă roade bune și scurt văzătorii au fost Ungurii cari au ținut o conștiință națională al contelui Tisza! Și când cunoscut văzătorii sunt aceia dintre noi cari vor să rătească câteva cornițe ale șovinismului și acesc de dragul nostru, că curățăm pomul de o rădăcină de o rădăcină, dina lui de spini ca să rodească pomul nostru din rădăcină noastră!

maghiar-unitar și nici decât pentru întărirea și prosperarea noastră ca națiune în cadrele acestui stat.

Ca să ne convingem să le luăm pe rând.

Recunoaște partidul național român, deși nu cu bucurie, dar pe de-o parte pentru că partidul acesta există și fără recunoaștere oficială, pe de altă parte ca să se astupe gura străinătății care judeca opresiunea maghiară chiar prin faptul că popoarele nemaghiare nu li se dădea voie să-și aibă partidul lor cu program național deosebit. Dar în aceeași vreme în care recunoaște acest partid, contele Tisza se îngrijește ca numărul cercurilor electorale cu majorități românești după noua lege electorală să scadă în măsură însemnată față de cercurile românești ce ni le garanta vechea lege electorală. Ni se dau 22 de circumscripții electorale față de 40 și mai bine câte am avut până acum. Recunoaște dar partidul național dar s'a îngrijit guvernul actual ca acest partid să poată trimite în parlament cât mai puțini deputați. De altfel recunoașterea acestui partid din punct de vedere unguresc nu poate constitui nici un detriment politice de supremație maghiară; doar e știut că în parlamentul de azi o opoziție cu mult mai numeroasă decât cum ar putea-o constitui deputații români, — nu poate face nimic.

Dreptul de a se folosi de limba română în vorbit și scris la întâile instanțe ale forurilor administrative și judecătorești l-am avut o bună vreme după dualism, și în unele județe îl deprindem până acum. Din punct de vedere unguresc nu e nici o concesione, căci contele Tisza se grăbește a adăuga că ne putem folosi în scris de limba noastră numai întru cât ne apărăm înșine. Indată ce-l încredințăm pe altul, de pildă pe-un avocat, trebuie folosită limba statului.

E adevărat că în foarte multe ținuturi locuite de popoarele nemaghiare una dintre cele mai vii nemulțumiri o constituie chiar faptul că nu ne putem folosi la aceste foruri de limba noastră. Adăugând la aceasta tratarea dură a slujbașilor ce nu ne cunosc limba, nemulțumirea și fierberea poporului crește din zi în zi. Fierberea aceasta e potrivită pentru a putea face poporul să priceapă opresiunea politică, starea aceasta ilegală produsă de șovinismul politice maghiare era un puternic agitator creat de însuși șovinismul unguresc. Contele Tisza a cunoscut primejdia ce poate urma de aci pentru națiunea maghiară: înstrăinarea tot mai intensivă a celorlalte popoare de cel unguresc, înăsprirea tot mai mare a relațiilor dintre ele. Deci, fără a primejdiu întru nimic „ideia”, e gata de a tăia aceste cornițe ale șovinismului.

Mai mult: el vrea să aibă slujbași cari să priceapă limba poporului!

Vai, dar în aceeași vreme respinge ab limine cererea comitetului rațional ca în ținuturile cu majorități românești să fie aplicați funcționari români. Mai clar n'a putut să-și arate intenția de care e călăuzit: vrea să mulțumească nemulțumirea din straturile largi ale poporului prin sanarea unor sorinteli primejdioase ale politice maghiare, dar nu vrea nici să audă de drepturile cardinale ce le pretinde demnitatea națională a aceluia popor. El nu vrea funcționari români pentru că nu vrea spirit românesc, viață românească, ci reprezentanți ai „ideii” cari știind și limba poporului să poată fi folositori în mai mare măsură spiritului și simțământului unguresc. — Când treci prin sat străin dacă ești om cuminte arunci câteva bucățele de pâine cânelui ce te latră, dar nu doar pentru că ți-ar fi milă de el, ci să-și astupe gura ca tu să-ți poți continua drumul în pace.

Se înțelege, contele Tisza s'ar înșela amar dacă ar crede că nemulțumirea din masele noastre ar urma numai din pricina multelor mizerii ce le are poporul cu slujbașii și cu limba ungurească. S'ar înșela amar dacă ar crede că stabilind aici o oarecare ordine, poporul nostru ar putea fi câștigat pentru ideea supremației politice a unui singur popor în țara aceasta. Noi știm ce simte poporul nostru, căci cu toții din sânul său am pornit, și știm că idealul nostru politic e și idealul lui, și că, pe lângă aceste mici concesii, oricând vom avea simpatia lui coborându-ne la el. E însă adevărat că poporul simțeste mai intensiv chiar micile nedreptăți de cari se izbește zi de zi, și pentru potolirea duimăniei și a nemulțumirii lui, cel puțin la aparență, contele Tisza va câștiga prin concesii ce are de gând să le introducă.

Dar' dacă el ar fi într'adevăr prietenul nostru, dacă el ar avea într'adevăr intenții pacificatoare față de vulcanul ce fierbe în Ungaria, pentru ce se apropie de noi cu astfel de mărțișuri? El nu vrea însă decât ca să pună stavili extremei nemulțumiri a popoarelor nemaghiare din patrie, știind că aici zace o mare primejdie, și, în aceeași vreme vrea să ridice piedecile ce se pun în calea întăririi statului național maghiar.

De aceeași natură sunt și celelalte concesii: limba română ca studiu facultativ la unele gimnazii din ținuturi naționale, la unele școale normale, la cursurile de notari. Cu modalitatea aceasta vrea guvernul să-și câștige slujbași educați ungurește, reprezentanți ai culturei și ai supremației politice maghiare, — cari însă știind și vre-o limbă străină să fie aplicați în ținuturi cu majorități naționale. Cu ei nu se pot teme că spiritul și simțământul unguresc să piară, ci, dimpotrivă să le poată împrietini mai bine pe popoarele din țară cu acel simțământ. Aici e a-

devărata cauză pentru care contele Tisza a respins ab limine pretențiunea comitetului național ca în ținuturile românești să avem slujbași români.

Insuși contele Tisza recunoaște ce-l înșeală pe actualul guvern să facă posibilă învățarea scrisului și a cititului în limba națională în școlile elementare de stat, ridicate în sate nemaghiare. „Nu putem să nu constatăm faptul că prin împrejurarea că în școlile de stat nu se poate auzi alt cuvânt decât cel unguresc, că învățătorii dela aceste școale de cele mai multe ori nu știu decât ungurește, ... că elevii dela aceste școale peste tot nu se împărtășesc de învățământ în limba lor. — S'a născut o nemulțumire care a luat proporții foarte mari nu numai la Români, ci și la alți cetățeni nemaghiari”. — Și apoi, aduce de pildă pe Germanii din sudul țării la cari în timpul din urmă se poate face o politică anti-maghiară chiar pe temeiul nemulțumirii cu școlile de stat”.

Așadar e același motiv: ca să poată merge mai departe neatăcat carul ce poartă ideea de stat, să se taie ghiarele șovinismului din vremea din urmă; nu drepturi să ni-se deie, ci ei să aibă scuturi de spinii cari și așa nu le sunt folosite.

Indată ce e vorba de acordarea unui drept real, Tisza e cu neputință de câștigat. Compromisul gimnaziului din Brad și eventual înființarea unui gimnaziu nou el o face dependent de desarmarea noastră. El pricepe că o școală medie românească poate să contribuie în măsură cu mult mai însemnată la întărirea vieții noastre naționale, decât toate micile concesii ce aplicat să le facă în instrucția din școlile elementare de stat, și de aceea nu ne-o dă; pentru că, încă odată, el n'a urmărit în cursul tratăvelor întărirea noastră, ci a lor, ceea ce, de fapt e și firesc.

El n'a acceptat revizuirea legii lui Apponyi deși în aceasta lege răsuflă eflorescența oarecărui rău mirositoare a șovinismului unguresc din anii din urmă. S'a mărginit să spună vorburi dulci, cu privire la interpretarea ei. Și n'a aplicat s'o revizuiască din simplul motiv că din punct de vedere al statului unguresc, o astfel de revizuire ar contribui la înăsprirea noastră culturală, și apoi, se vede, n'o crede așa de primejdioasă pentru atătarea urei în popoarele nemaghiare. A considerat-o de-o ieșire mai puțin primejdioasă a șovinismului unguresc, deși, cu cea mai mare siguranță îi putem spune că s'a înșelată amar, că legea aceasta de șapte ani încoace e cel mai îndurat agitator împotriva supremației politice a rasei maghiare.

Contele Tisza a fost aplicat, mai departe, să conceadă instrucția religiunii în limba maternă a elevilor, dar înainte numai cu opt ani rîm-

Foileton științific.

Hârtia-monedă care vorbește. — Torpilele și torpiloarele. — Mărgăritarele de apă dulce. — Ce s'a mâncat în New-York anul trecut.

Hârtia-monedă care vorbește nu este încă în circulație, dar poate că în curând va face ul lumii. Ea a fost inventată de inginerul englez A. E. Bawtree, care este un expert pentru hârtii de bani.

Hârtia-monedă englezească are o singură ne tăiată drept, celelalte două sunt tăiate în zig-zag, cari reprezintă tocmai linia pe care se învârtă acul unui fonograf, când reproduce o vorbă. Inginerul nostru s'a gândit să taie marginele pe care se vor tipări biletele de bancă cu un chip, încât linia rezultată să fie exact cu aceeași înălțime ca o dată fonograful, când zice, douăzeci de exemplu. Printr'un mecanism foarte simplu hârtia monedă este pusă la un fonograf care reproduce valoarea ei în vorbe.

Știa aceasta este foarte ingenioasă și practică, și probabil că-și va avea aplicații practice în băncile și instituțiile finan-

torpilele, în marina de război, sunt cele mai interesante mecanisme cari s'au inventat. Torpila este un aparat de război, lung de șase metri înălțime, și gros cam de o jumătate de me-

tru. Torpila este pusă în mișcare de un aparat motor, o adevărată minune de perfecție, care învârtește două helice. Torpila este aruncată în apă de niște tuburi și poate să facă până la nouăzeci de kilometri prin apă, cu o viteză care dela început până la sfârșit variază între șezeci și cincizeci de kilometri pe oră. Scopul torpilei este să ducă spre vasul inamic o încărcătură de 120 de kilograme de fulmicoton sau alt exploziv, care explodând, dacă nu face să ineco vasul, cel puțin să-i aducă avarii cari să-l scoată din luptă.

Încărcătura aceasta este în „capul” torpilei, adevărat în partea ei anterioară, și face explozie când se lovește de ceva.

Ca să poată urma direcția dorită, torpila are o pereche de cârme verticale și o pereche orizontale, cârmele verticale o mențin în direcția voită pe când cele orizontale, o țin la o anumită distanță sub apă.

Torpiloarele sunt vasele de război cari au torpile, și sunt de trei feluri: torpiloare de coastă, torpiloare de mare și contratorpiloare.

Cele dintâi sunt foarte mici și scopul lor este o acțiune izolată în contra unei escadre inamice care s'ar apropia de coastă. Prin urmare, aceste torpiloare nu fac drumuri lungi; sunt provăzute cu unul sau două tuburi de torpile și au o mitralie și foarte rar câte un tun mic.

Torpiloarele de mare, sunt făcute așa ca să înfrunte și tempestele; deci sunt mai mari ca

cele dintâi și pot să întovărășească flota pe mare tot, și să ia parte la ori ce acțiuni de ofensivă sau defensivă.

Contratorpiloarele sunt mult mai mari, sunt armate cu tunuri cu tragere repede și au acțiuni ca și torpiloarele de mare, ba ceva mai mult; după cum se vede din numele lor, contratorpiloarele, având o viteză de mai bine de șezeci de kilometri pe oră și fiind armate cu tunuri, servesc mai ales în contra torpiloarelor cari sunt așa de periculoase.

În general, or ce torpilor, se bazează pe acțiune de apărare, pe viteza mașinei sale, iar acțiunea lor în război se face în grupuri, nu izolate, și mai ales prin surprindere.

România a comandat la Neapol patru contratorpiloare, de cel mai modern tip, cari sunt în lucru și cari vor forma baza flotei de război române.

Se știe ce sunt mărgăritarele: mici ecoscoarțe în interiorul unor stridii de mare. Se mărgăritarele sunt un rezultat patologic al stridei, o boală.

Se mai știe că stridiile purtătoare de mărgăritare sunt destul de rari și greu de pescuit.

Acum, în America de sud și în Statele-Unite se face o mare exploatare de niște scoici cari trăiesc în apă dulce și cari sunt purtătoare de mărgăritare. Scoicile acestea, multă vreme nu au servit la nimic, și trăiau în pace în fundul

dar fi priceput concesionarea aceasta, fiindcă nu era nici opreliștea de-a catehiza în limba maternă a elevilor. El n'a făcut decât să arunce la o parte o cipercă născută moartă, — care totuși putea să învenimeze în măsură și mai mare popoarele țării împotriva puterii de stat. Deci, tot în interesul lor s'a făcut această concesionare.

De aceeaș natură e și aplicarea de-a revizui cadrele teritoriale ale episcopiei de Hajdu-dorog.

IV.

Indată ce din aceste concesii de mărunțiș a fost să se treacă, în cursul tratativelor, la restabilirea de drepturi, sau chiar la aplicarea lor pentru înțai-oară și pe seama noastră, contele Tisza și-a pus caru în pietri, s'a oprit, i-a fixat pe ai noștri și s'a declarat: „Non possumus”. Ca și când le-ar fi spus: „Ce credeți voi? Intenția mea a fost doar să vă întăresc pe voi ca națiune? Am vrut să cunosc numai ceea ce-i mai primejdios pentru singura națiune existentă în Ungaria, să vindec rana ei nu rana voastră”.

Insuș premierul ungar a declarat în parlament că împăcarea cu noi ar fi fost foarte ușoară și n'ar fi fost nevoie de lungi tratative, dacă ar fi declarat fruntașilor noștri: „Executăm legea de naționalități din 68”. Dar, zice, sinceritatea și cavalierismul său nu l'au lăsat să facă această declarație, căci el știe bine că legea aceasta nu se poate executa de nici un guvern maghiar decât făcând o politică de sinucidere națională.

Ei bine, chiar legea de naționalități e aceea care cuprinde câteva drepturi cardinale de ale popoarelor nemaghiare din Ungaria. Nu e vorba în această lege de câteva frânturi de drepturi, căci atunci contele Tisza ar fi fost aplicat să o execute, ci de unele drepturi depline, deși nu complete, cari sunt potrivite pentru consolidarea națională a popoarelor Ungariei, pentru prosperarea lor economică și culturală, și pentru aceea executarea ei Tisza o declară de-o politică a sinuciderii naționale. Poate fi ceva mai clar decât această constatare pentru a adevări ce înțelege guvernul sub împăcare? Intărirea noastră, după Tisza, ar însemna moartea lor, și, cu aceasta convingere, pe lângă toată bunăvoința ce-ar avea-o, e absurd să crezi că el ar voi întărirea noastră. Guvernul ar vrea împăcarea cu noi sub o singură condiție: el să niveleze abuzurile puterii lor de stat, fără a ne așeza totuș pe noi în unul singur dintre drepturile ce ni se cuvin, și în schimbul acestei nivelări noi să încetăm lupta națională. Cu alte cuvinte: pentru că statul va binevoi să poruncească să nu ni se mai strige la tot pasul: „Vorbește ungurește valah puturos! Teremtette!” noi să ne simțim fericiți, onorați și mulțumiți, și să nu mai cutezăm a lupta pentru drepturile noastre naționale, pentru că, Doamne ferește, realizarea acestora ar primejdi „națiunea”, care, iată, s'a îndurat să nu ne mai strige „teremtette”!

Cât de rușinoasă și umilitoare e pentru noi a-

răurilor. Insă de vr'o zece ani, s'a început o industrie pe fluviul Misisipi care are de scop pescuirea scoicilor și căutarea mărgăritarelor. Sute de muncitori își găsesc hrana cu această muncă.

Mărgăritarele de apă dulce sunt foarte prețuite, dar trebuie să fie perfect de curate, căci cea mai mică găurică, numai cât un vârf de ac, sau o pată oare care, îi cade foarte mult din valoare.

Instrumentele cu cari se lucrează la mărgăritarele acestea sunt un cuțit și o lupă; dar greutatea cea mare este căutarea scoicilor, cari cresc pe fundul fluviilor, în noroiul depus acolo. Scafandri cari fac acestea, sunt socotiți în America adevărați eroi, și sunt foarte bine plătiți.

Prețul mărgăritarelor de apă dulce a ajuns până la opt mii de franci.

*

S'a făcut o statistică de ce s'a mâncat anul trecut în New-York. Iată câteva cifre: 312,000 tone de carne de vacă; 155,000 tone carne de porc; 105,300 de carne de berbec; 18,720 de carne de vițel; 24,795 tone de carne de pasăre; 181,954,920 duzine de ouă; 67,361,809 kilograme de unt; 16,854,258 kilograme de brânză; 4,112,841 saci de făină; 6,000,000 saci de grâu; 3,500,000 saci de cartofi și un miliard de litri de lapte. Ce poftă de mâncare are New-Yorkul!

Dr. P. Robescu.

ceasta concepție politică a lor, pe care, iată, și cel mai cuminte dintre ei a adoptat-o ca o bază de cârmuire și pe viitor a acestei nenorocite țări!

Așadar după convingerea premierului ungar legea de naționalități trebuie luată dela ordinea zilei, ea nu va fi executată niciodată în Ungaria. Pentru ce? Executată fiind e primejdie de-o Daco-Românie? Nu, dar e primejdie ca popoarele nemaghiare cel puțin unele drepturi să le poată deprinde ca și fiii „națiunii”. Și, așa ceva nu se poate permite în Ungaria.

„Cum? — întreabă-se azi cel puțin zeci de mii de Români, noi să nu ajungem niciodată în țara asta să ne avem toată instrucția în limba noastră, — să nu ajungem în cel mai scurt timp s'o avem cel puțin până la universitate, nu ne-a asigurat-o legea de naționalități din 68? Cum, noi să mai purtăm încă decenii în spate legea lui Apponyi și să tânjim după școale medii românești? Acest viitor negru ni se pune în vedere când e vorba de-o apropiere între noi și Maghiari?”

Nu veți ajunge, răspunde Tisza, pentru că legea de naționalități nu se va executa niciodată. Nu, pentru că guvernul regal al Ungariei află de foarte salutar ca toți intelectualii noștri să crească în școli ungurești.

„Cum? — se întreabă azi cel puțin zeci de mii de Români, noi să nu ne putem avea administrația, justiția în limba noastră cu slujbași născuți din sinul poporului nostru? Noi să nu putem trimite în parlament deputați într'un număr corespunzător valorii unui popor de aproape patru milioane? Ne arătați acest viitor întunecat și totuș spuneti că se face apropierea româno-maghiară?”

Nu veți avea nimic din toate acestea, pentru că e prea mult ce cereți, răspunde Tisza, legea de naționalități nu se poate executa decât printr'o politică de sinucidere națională. Destul vă fie vouă că nu vom mai permite la slujbașii noștri să vă dea ghionturi.

Două declarații oficiale s'au făcut din partea lui Tisza: că recunoaște partidul național și că legea de naționalități din 68 nu se va executa niciodată de guvernele ungare. Puse lângă olaltă aceste declarații ne vom convinge că n'avem nici un motiv să ne bucurăm pentru cea dintâi, și că ea nu poate constitui nici un fel de punte pentru apropierea româno-maghiară.

Contele Tisza a cercat să și explice pentru ce legea de naționalități nu poate fi executată în Ungaria. Domnul conte ne spune că legea aceea s'a născut din entuziasmul plin de idealism al națiunii maghiare care și-a recâștigat dreptul de a-și deprinde liber libertățile sale constituționale; că națiunea maghiară a creat această lege convinsă că are în jurul său popoare prietene și nu dușmane cum s'au arătat agitând îndată împotriva chiar acestei legi.

Credem că contele Tisza s'a lăsat aici dus de un avânt poetic. Înainte de toate recunoaștem și noi că națiunea maghiară a săltat de bucurie când prin dualism i s'a dat mână slobodă nu numai în deprinderea drepturilor sale, ci și în cârmuirea după plac a popoarelor nemaghiare din țară. Dar protestăm împotriva declarării că legea de naționalități s'ar fi născut din entuziasmul plin de idealism al acestei națiuni. Legea de naționalitate se impunea ca un minim în schimbul unirii Ardealului cu Ungaria, ca un minim în schimbul punerii temeliei statului național maghiar. Apoi legea de naționalități n'a fost oferită spre sancționare prea înaltă de opinie publică ungurească; ea a fost creată de acei mari bărbați de stat ai Ungariei cari aveau încă ochi să vadă Ungaria poliglotă, cari simțeau necesitatea imperioasă a acestei legi chiar pentru consolidarea Ungariei.

De sigur, pentru contele Tisza, e un lucru vrednic de mirat că în 68 fruntașii Românilor au agitat și n'au fost mulțumiți cu legea de naționalități, iar fruntașii noștri de acum, tot după mărturisirea lui, ar fi primit bucuros pacea în schimbul executării acestei legi. Desigur, e o constatare care va pune în nedumerire chiar și pe unii dintre noi. Se poate așa ceva? Înainte cu 42 de ani pretenziunile noastre politice să fi fost mai mari ca astăzi? Noi să fim mulțumiți cu drepturile cari nu putea să satisfacă pe cei dela 68? Așa dar noi în politică înaintăm mersul racului? Și, continuând așa, va fi cu puțință ca peste alți patruzeci de ani să fim aplicați a face pace de pildă pe lângă o singură concesionare: liuba românească în biserică?

Vai, să nu se creadă că s'a rupt continuitatea dintre convingerile și postulatele politice ale moșilor și ale nepoșilor. Nu s'a frânt această continuitate, ci, spre rușinea noastră s'a întunecat în unii dintre generația de azi, educați în cultura maghiară.

Și de sigur contele Tisza s'a înșelat declarând că luând ca bază de împăcare legea de naționalități, fruntașii noștri ar fi fost aplicați să depună armele de luptă. În comitetul partidului nostru național sunt bărbați cari, ca și noi, nu-și pot închipui că lupta națională ar putea să încete vr'odată; se înțelege că se vor toci laturile antimaghiare ale luptei pe măsura ce ne-am recâștigat drepturile ce ni le dețin, dar lupta nu poate înceta fiind ea condiția vieții.

Și, pe lângă aceasta, ar trebui să-i aducem la cunoștință contelui Tisza, că generația ce intră acum în anii bărbăției e gata ori când să ridice armele dacă ar fi aruncate de alții. Va trebui să-i aducem la cunoștință că aceasta generație nu crede în profetiile negre pentru viitorul ce ni-l face, ca de pildă executarea legii de naționalități. Avem credința și convingere foarte adâncă, că da, se va executa legea aceasta chiar împotriva guvernelor ungare dar nu împotriva poporului unguresc. Mai credem noi cei ce ne ridicăm astăzi că aceasta va fi abia întâiul pas pentru recâștigarea drepturilor noastre, și că vom merge cucerind din treaptă în treaptă până când, prin mijloace constituționale, vom așeza țara aceasta pe alte baze de drept, corespunzătoare realității ce-o stăpânește, spre întărirea ei și deplina mulțumire a popoarelor ce-o locuiesc.

Mai credem că a bătut un ceas însemnat în istoria popoarelor cari se frământă în Ungaria, că supremația maghiară a ajuns prin oribila ei evoluare pe culmea cea mai înaltă, și că nesmintit i-a bătut ceasul pentru începerea coborâșului, cu tact, cu măsură dacă nu vrea să se deie peste cap din vârful muntelui.

Ca pe ori care alt teren nici în viața popoarelor nu e suș fără coborâș. Adevărat că Ungurii puteau merge mai încet, dacă-i răbda temperamentul lor, — puteau face acest suș nu în patruzeci, ci în o sută de ani. Nu e vina noastră nici a contelui Tisza dacă azi înălțimea pe care s'a cocoțat sovismul unguresc e așa de mare, încât unui om cu mintea sănătoasă îi vine să ametească, privind-o numai.

Noi n'am pierdut de altfel nimic în urma tratativelor. Din punct de vedere al luptei politice pe viitor chiar ne-am ales cu câteva rezultate favorabile nouă, — nu însă rezultate cari să fi crescut în saș țaria noastră.

Țaria noastră va crește tot numai din noi înșine, și chiar aici e locul să spunem că trebuie să începem numai decât cu continuarea luptei politice și încă între cadre cu mult mai largi decât până acum.

APROBAREA STATUTELOR UNIUNEI FEMEILOR ROMÂNE DIN UNGARIA. Se știe că în congresul tuturor Reuniunilor femeilor române din Ungaria, ținut în vara anului trecut la Brașov, s'a luat hotărârea, ca toate Reuniunile femeilor române din Ungaria să se alieze într'o „Uniune” ca cu puteri unite să se poată desvolta o activitate intensă, comună, pe toate terenele vieții noastre publice. După cum ni se anunță din Budapesta, ministrul de Interne a provăzut statutele „Uniunii reuniunilor femeilor române” cu clauzula de aprobare și le-a retrimis spre înmânare subprefecturii comitatului Brașov.

Criza parlamentară în Austria. După cum am anunțat în numărul de azi, sesiunea de primăvară a camerei austriace a fost deschisă în semnul părușelilor. Desfășurarea scandaluoasă a ședinței de ieri a caracterizat deplin situația critică în care e adus guvernul austriac în urma tratativelor ceho-germane. Înzădar a încercat ieri președintele Sylvester să zădărnicească obstrucția Cehilor prin o aplicare mai rigoroasă a regulamentului, detragând cuvântul oratorilor obstrucționiști Kramarz, Stanjek și Baxa, căci a provocat numai furtună din partea Cehilor și încăierarea generală între Germanii naționaliști și deputații cehi a putut fi prevenită numai prin suspendarea ședinței.

În cursul pauzei președinții partidelor au ținut o conferință, în care primul ministru Stürgh, făcând cunoscut programul de muncă, a accentuat urgenta rezolvirii proiectului despre urcarea contingentului de recruți și a proiectelor de impozite dela ordinea de zi. La o înțelegere însă nu s'a putut ajunge și după o discuție de o oră, primul ministru Stürgh, constatând că continuarea ședințelor ar da numai prilej la neîncetate deslănțuiri furtunoase a patimilor, declară că e mai cu scop ca ședințele camerei să fie întrerupte până Joi, în săptămâna

viitoare, ca în cursul acestei pauze partidele să se poată înțelege între ele.

Conform acestei hotărâri din partea guvernului, redeschizându-se ședința, după o scurtă discuție, camera s'a amânat până în 12 Martie.

Ca al treilea punct pentru ședința viitoare s'a luat în ordinea de zi chestia facultății de drept italiene.

Că oare până în 12 Martie, va succeda a astâmpăra într-o câțiva patimile și astfel a face posibilă o activitate a camerei, e un lucru foarte problematic. Cehii obstrucționisti nu voiesc să cedeze din lozinca lor, că fără dietă în Boemia și fără o înțelegere ceho-germană, prin care pretenziunile cehe să fie satisfăcute, nu poate fi nici Reichsrathul capabil de muncă. Înțelegerea ceho-germană se știe însă că e imposibilă deocamdată din cauza cunoscutei atitudini a partidelor germane, cari nici decum nu sunt aplicabile la tratative, câtă vreme nu li se asigură Germanilor din Boemia împlinirea pretenziunilor lor naționale.

Inversunarea Cehilor împotriva guvernului a fost însă mărită prin demascarea deputatului ceh național social Dr. Sviha, de către organul deputatului Kramarz, „Narodni Listy”, că ar fi făcut spionaj pentru guvern în defavorul partidelor cehe. Chestia aceasta de altcum a fost adusă în discuție în ședința de ieri de către deputații cehi, cari pretind ca ministrul de interne să dea lămuriri.

Neexistând nici o perspectivă că partidele cehe vor putea fi mulcomite până în 12 Martie ca să renunțe la obstruarea proiectelor urgente, guvernul austriac va avea de ales numai între două căi: sau va abdice, sau va dizolva camera.

*

Membrii senatului român. Terminându-se toate balotagiile, alegerile în Corpurile Legiuitoare ale României sunt acum încheiate. După lista deputaților ce am publicat, dăm acum numele senatorilor, după partide.

1. Național-liberal: I. Albu, general Anastasiu, G. A. Antonescu, M. Antonescu, Dr. Elie Antonini, Dr. Apostolide, I. C. Atanasiu, Vl. Atanasovici. — T. Băbean, I. D. Boceanu, G. Bogdan-Buicliu, I. Botez, I. I. C. Brătianu (prim-ministru), Dr. Buicliu, C. Bumbulescu, T. Buzdugan. — C. Călinescu, T. Cavadia, A. D. Chirculescu, C. Cocias, A. Constantinescu (ministru de domenii), general Constantinescu, Dem. Constantinescu, G. Constantinescu-Rimniceanu, C. Costescu-Comăneanu, Em. Crețulescu, Dr. Crivăț, Dr. Culcer, V. Cutcudache. — M. Deleanu, Al. Delimarcu, M. Demetrian, I. Dimitriade, Cristian Dinopol, Gr. Duca, N. A. Dumitrescu. — Al. Enachovici. — Al. Filipescu. — C. Gr. Gheorghiu, C. Ghițescu. — G. Ilescu-Măciucă, Teodor Ioan, I. D. Ioanin, C. Ionescu, C. G. Ionescu, N. N. Ionescu, Gh. Iorgulescu, N. Gr. Iorgulescu, Ilariu Isvoreanu. — Colonel Lambru, Al. Linaru, V. T. Lovinescu. — G. Malaxa, I. Manoliu-Tețcanu, I. G. Massu, Al. Maxim, Vasile Missir, Leonte Moldoveanu, V. G. Morțun (ministru de interne), G. Moscu, G. Mumuianu, general Mustată. — N. Nicorescu, E. Niculescu. — C. Oancea, G. Olănescu. — I. Păunescu, C. B. Pennescu, Dr. Paul Petrini, C. Pietraru, I. Pilat, I. G. Pleșea, Em. Porumbaru (ministru de externe), Dr. St. Posa. — Al. Radovici (ministru de industrie și comerț), C. F. Robescu. — Leon Sachelarie, Dr. Sadoveanu, N. N. Săveanu, I. Simionescu-Rimniceanu, I. Stavri-Brătianu, T. Stehian, Dr. Stoicescu. — I. Tănăsache-Daia, general Tătărescu, G. Teișanu, T. Trifonescu, T. Tenea. — N. Botez, T. N. Constantinescu, Ed. Ulle, V. Urseanu. — A. Varlaam, V. D. Vasiliu, G. Vântu. — P. Zadic. — *In total 97.*

Conservatori: C. Argetoianu, Nicu Gr. Filipescu, Radu Ivănescu, I. Lahovary, Titu Maiorescu, Al. Marghiloman, Sc. Orescu, Dr. Peride, Paul Teodoru. — *In total 9.*

Conservatori-democrați: Al. Bădărău, Pavel Brătășanu, Toma Cămărășescu, C. Cantacuzino-Paşcanu, C. Dissescu, G. Emandi, Eugen Ghica-Comănești, Dr. Toma Ionescu, Barbu Păltineanu, Emil Vulpe, N. Xenopol. *In total 11.*

Independent: profesorul P. Bujor.

In total sunt 126 senatori, împărțiți astfel după partide: liberali 97, conservatori 9, conseruatori-democrați 11, independent 1, laolaltă 118, și 8 senatori afară de partide: cei 2 metropoliți și episcopii eparhioți.

Deschiderea corpurilor legiuitoare se va face Vineri, cu ceremonia stabilită.

Chestiunea românească în cameră.

Arad, 6 Martie.

Astăzi, în sfârșit, a ajuns spre desbatere în fața parlamentului chestiunea de naționalitate, ca rezultat al tratativilor îndelungate dintre guvern și comitetul nostru național.

De o jumătate de an se agită opinia publică, se dau păreri pentru și contra tratativilor, până când în cele din urmă s'a recunoscut importanța vitală a acestei chestiuni delicate, pentru statul nostru polietic.

De aceea primul ministru a și pus la ordine zilei cu toată seriozitatea, discuția problemei naționalităților și dacă va fi primită și desbătută cu aceeași seriozitate, se va netezi cel puțin calea ce duce la o deslegare mai amânată.

Va fi acesta un eveniment politic, care se ridică deasupra tuturor celorlalte evenimente, cari au mărit ori au știrbit autoritatea guvernului în fața țării și fatalmente va atrage după sine pe viitor și unele considerațiuni de ordin extern.

În general parlamentul își dă bine seama de importanța chestiunii. Vor fi, adevărat, și voci disonante din partea acelorora, cari și-au făcut o specialitate din a protesta și a contrazice — dar majoritatea e pe deplin convinsă, că stă în fața unei probleme reale, care nu mai poate fi trecută cu vederea până când nu va fi pe deplin rezolvită.

Un lucru însă pare a zădărnici toată niuzința guvernului depusă în interesul rezolvirii chestiunii de naționalitate. A transpirat aceasta și în parlament prin glasul autorizat al deputatului guvernamental *Jakabfy*, care a formulat în ședința de ieri, propunerea, că:

„parlamentul ține nestrămutat la caracterul național și unitatea statului” și că „stara pe lângă acordarea de drepturi egale cetățenilor de buze străine, e aplicată să le sprijinească ori ce cerere, în marginea ideii de stat național”.

Acesta e principiul de care au fost călăuziți bărbații de stat maghiari întotdeauna, această „idee” nenorocită a zădărnicit tratativele în prezent și va face cu neputință o apropiere în viitor. Urmează acum deputații noștri ca să elucideze netemeinicia aceluia prin cipiu, care singur mai stă ca un bolovan uriaș în calea înțelegerii.

Astăzi vorbește d. deputat *Dr. Teodor Mihali*, al cărui discurs îl vom publica în întregime în numărul de mâine.

Discursul d-lui Teodor Mihali.

— Prin telefon. —

Budapesta, 6 Martie.

Interesul mare ce se recunoaște problemei românești și-a găsit azi expresie în prezența unui neobișnuit de mare public spectator pe galeriile camerei. Au asistat la desfășurarea ședinței mai mulți membri ai comitetului național și mulți alți intelectuali români sosiți din toate punctele țării.

Discuția problemei românești a fost fixată ca ultimul punct al ordinii de zi și s'a observat o adevărată înfrigurare de-a se ajunge cu o clipă mai curând la acest însemnat punct.

Întâiul orator e d. *Teodor Mihali*, care rostește un discurs mai lung, urmărit de atențiunea încordată a galeriilor, dar și întrerupt adeseori de deputații kossuthiști, cari nu și-au putut înfrâna nici astăzi intoleranța.

Vă raportează numai pe scurt, după ce importanța comportată de discursul d-lui Mihali impune redarea în întregime, după notițele stenograficilor oficiali, notițe cari nu sunt terminate încă.

T. Mihali: Declară că ia cuvântul pe deplin încredințat de marea d-sale răspundere. E atât mai mare această răspundere, cu cât dumanii politici ai partidului național român vor mereu să întunece dreptatea cauzei românești. Face apoi mai multe declarații principiale în numele partidului nostru național.

Națiunea română nu pierde niciodată din vedere soarta patriei și-a monarhiei, se luptă cu arme constituționale exclusiv, ca și în trecut și nu va conțeni lupta decât în clipa sfântă, când interesele ei vitale vor fi pe deplin asigurate. (Mișcare între kossuthiști).

C. Fernbach: Bomba dela Dobrița a fost oare un mijloc constituțional?

O voce: Culmea infamiei să amesteci bătălii de felul acesta!

T. Mihali: Partidul național român a onorat întotdeauna loialitatea factorilor competenți.

Bela Kun: Ai vândut dreptul electoral dragul lui Tisza!

T. Mihali: Au mai urmat tratative cu Români și Hieronymi și Wekerle. Am continuat tratativele și cu contele Carol Khuen-Hédervary, care înainte de alegerile din 1910 voia să inaugureze o politică de naționalitate concepută în proporții mari. Ne-a ajuns o dureroasă desiluzie, pentru că ne-a înfrânt cu desăvârșire la alegeri, iar după alegeri nici n'a mai vrut să auză de noi.

Nu înțeleg pentru ce unii văd păcat în faptul contele Ștefan Tisza, când el examinează doleanțele Românilor. El își face astfel numai o datorie. Ce va crede națiunea română văzând o jertă de atât de greșită și mai ales aducându-și aminte de jertfele ce a adus în trecut păzind și apărând cu sângele periferiile țării! (Aprobări pe băncile guvernamentale.)

Tratativele lăsa oarecari perspective favorabile la început grație faptului că chestiunile de ordin personal au fost cu desăvârșire excluse. De aici se explică, cum tratările cu contele Tisza erau de un caracter mai pozitiv, mai serios, mai comprehensiv, decât tratările avute cu guvernurile anterioare.

Oratorul dă aici citire memoriului comitetului nostru național. (Vom avea ocazie să-l publicăm mâine în întregime. N. R.)

Reiese clar din acest memoriu cât de destructiv este contrastul între noi și ministrul președinte, — dar opoziția nu se obosește totuși a insinua, că s'ar fi încheiat între noi și contele Tisza un *pact secret*. Se poate că viitorul va deslănțui evenimente, cari nu trebuie să găsească dismembrată țara.

L. Holló (kossuthist): *Vom sta iarăși față ca'n 48!*

S. Bakonyi (kossuthist): Ați părăsit punctul de vedere democratic!

T. Mihali: Cetește și depune pe biroul camerei următoarea moțiune:

După ce sistemul de guvernament susținut în timpul celor patru decenii din urmă, e în contradicție cu istoria milenară a acelei Ungari pe care chiar primul ei rege, Sfântul Ștefan, a numit-o *țară poliglotă*, și după ce acest sistem a divizat popoarele coroanei Sfântului Ștefan în două tabere dușmănoase:

Guvernul să fie îndrumat să inaugureze deschis și fără nici o rezervă, în interesul chiar al consolidării interne a țării, o politică de stat, care să armonizeze condițiile de unitate politică a țării cu condițiile de viață națională a popoarelor ei.

Răspunsul contelui Tisza.

Se anunță la cuvânt contele *Ștefan Tisza*, șeful guvernului. El dă citire răspunsului ce a dat, după adâncirea memoriului comitetului nostru național, anul trecut în Aprilie, când nu ajunsesse încă în fruntea guvernului. Constată că în privința principiilor de căpetenie e și astăzi acolo, unde era anul trecut. Mai constată, că delegații partidului național român au făcut în cursul tratărilor oarecari concesii. *Ar dori să mai facă concesii și atunci îi poate asigura, că armonica conviețuire în cadrele statului național maghiar se va afla cu ușurință.* Li roagă pe deputații români să sară pârâzul ce mai desparte azi pe Români de guvern.

Alți oratori.

Urmează la cuvânt neomaghiarul *Farkas Pál*, detentorul odios al mandatului Orăștiei românești. În clipa când se ridică el, opoziția maghiară părăsește incinta.

Deputații noștri ascultă obsedați îngăimările mameiucului.

El aprobă acțiunea primului ministru și respinge acuzaele opoziției, care vede în tratative presiune externă și trădare de patrie. Eșuarea tratativelor nu stînghereste întru nimic politica de naționalitate a guvernului și partidul muncii se solidarizează pe deplin și în viitor cu ori ce acțiune a guvernului, care are de scop crearea raporturilor normale cu naționalitățile — întru cât nu se vor depăși cadrele fixate de dep. *Jakabfy*. Apoi trece la atentatul dela *Dobrițin*: reprobă cu tărie actul criminal, condamnând totodată pe aceia, cari au generalizat cazul, voind să-și facă și din acesta o armă contra guvernului, mai bine zis ca să compromită înțelegerea salutară cu naționalitățile. — Aici face o întrerupere mai lungă deputatul opoziționist *Béla Mezössy*. (Majoritatea opoziției părăsise sala în decursul vorbirii lui *Farkas*). *Mezössy* dela început face răspunzător pe contele *Tisza*, care — zice dsa — a întărit toate afirmațiunile lui *Scotus Viator*, răspândite în Europa, prin aceea că a recunoscut partidul național și pe Români ca pe un element neîndreptățit și dela care depinde soarta țării. Cel mai eclatant rezultat al tratativelor a fost — bomba dela *Dobrițin*, care o atribuie iredentei române. Politică rațională de naționalități se poate urma cel mult pe baza principiilor de democrație ale lui *Jászy*, cari însă guvernul nu le aplică nici măcar poporului maghiar. Oratorul continuă pe tonul acesta, fiind des întrerupt de deputații *Mezössy* și *Kovácsy*.

Părerea contelui Apponyi.

Contele Apponyi: Desaprobă politica inaugurată de guvern în chestia românească. Declarația lui, că comitetul nu e un factor e considerată ca ofensă adusă românilor. Oratorul declară, că nu e împotriva Românilor ci numai a grupului, care neagă statul național maghiar, și-a înțeles cuvintele. Cele 11 puncte înșirate de d. *Teodor Mihali* nu epuizează materialul tratativelor. Contele *Tisza* în discursul din 21 Februarie a vorbit despre concesii cu totul altele.

Oratorul constată, că nici când nu și-a exprimat temerea că primul ministru ar păcătui împotriva principiului statului național unitar. Totuși trebuie să iec o atitudine împotriva metodei precum și a cantității și calității, concesimilor, ce se acordă unui partid nu chiar neexceptionabil.

Oratorul vorbește apoi pe rând la fiecare punct din memoriul românesc. Nu aprobă ca să se renunțe la politica de colonizare. Colonizarea în ținuturile nemaghiare, nu se poate considera ca un act de agresivitate, pentru că face numai posibil contactul între Maghiari și naționalități și împiedecă o separare teritorială a acestor din urmă.

Tot astfel nu poate aproba ca din episcopia de *Hajdudorog* să fie retrocedate parohiile conform dorințelor românești. Încă din timpul cât

a fost ministru are informații, că acolo se lucrează pentru romanizarea maghiarimel.

Revizuirea teritorială plănuită e împotriva intereselor națiunii maghiare.

Oratorul are nedumeriri și în ce privește înființarea episcopiei greco-orientale, întrucât l'a înțeles pe primul ministru.

Contele Tisza: (Întrerupând) Il asigură pe orator, că guvernul și-a rezervat în chestia aceasta mână liberă.

Contele Apponyi: În ce privește institutele de învățământ economice, în aceste trebuie să stăpânească spiritul unei creșteri patriotice.

Nu poate aproba ca în școlile de stat să se introducă limba română, aderă însă la învățarea limbii române în seminarele de învățători. Declară că e departe de el gândul ca să dorească sau să se încerce o extirpare a școlilor nemaghiarilor. Dorește ca munca începută în școli să se continue în armată.

În ce privește instrucțiunea religiei în limba maternă, nu l'a înțeles bine pe primul ministru. A înțeles primul ministru aceasta numai privitor la școlile populare, sau și la școlile medii?

Contele Tisza: Da, și la aceste!

Contele Apponyi: Dispoziția aceasta nu are nici un înțeles. Oratorul excepționează apoi că sunt aplicați la foarte multe școli, oameni cari n'au diplomă de învățător. Spune că în timpul cât a fost ministru n'a urmat o procedură tirană. Din contră chiar și învățătorii s'au arătat mai târziu mulțumiți cu dispozițiile legilor școlare. Oratorul accentuează necesitatea executării corecte a acestor dispoziții. Nu poate admite ca școlile să fie puse sub supraveghierea comitetului. Il citează pe d. *Vasile Goldiș*, care voiește să facă adevărată *Rimânie* în Ungaria. Declară că și el dorește înțelegerea cu români-mea, dar nu în felul contemplant de contele *Tisza*.

Iarăș contele Tisza.

Contele Ștefan Tisza: Constată că în multe privințe e de acord cu părerile arătate de contele *Apponyi*, ceea ce nu e nici o nenorocire. Bunăînțelegere între partidele parlamentare constituie un mare interes. Contele *Apponyi* a lăsat neatins chestiunile limbii, deci nu le exceptează. În felul acesta trec multe arme ale opoziției în magazia de maculatură politică.

„Patrioții” *Ardealului* pot să-și facă de acum singuri concluziile. Campania presei opoziționiste a fost oarbă în chestiunea românească. (Aprobări.) Vorbirea contelui *Apponyi* i-a făcut o surpriză plăcută și pentru motivul, că acum aude întâiaș dată despre ordinul privitor la introducerea limbii românești în preparandii, ordin dat de *Apponyi* în timpul șederii lui la frânele instrucției publice. Tot acum aude întâiaș dată despre ordinul contelui *Apponyi* de a se introduce în mai multe școale de stat din comitatul *Aradului* limba românească în materia învățământului. Aprobă părerea, că instrucția religioasă trebuie să se facă în limba maternă a elevilor, chiar și în școalele medii.

Colonizările trebuie făcute rațional și nu forțat, pentru că legile firii nu se pot opri în cursul lor.

Autonomia bisericii gr.-cat. românești se va face deodată cu autonomia bisericii romano-catolice.

Nu se pot toate comunele gr.-cat. anexa *Hajdudorogului*. Sunt comune, în cari populația românească e de 90 procente, — aceste vor fi reincorporate diecezelor românești, dar și comunele cu majoritate ungurească vor fi trecute la *Hajdudorog*.

Școalele confesionale tâniesc din marea lipsă de învățători calificați. Un alt năcaz e, că s'a ivit mania edificărilor prea pompoase. Clădirile școlare trebuie să fie simple și mai puțin scumpe. Mai e apoi **șovinismul unor inspectori școlari**. Legea dela 1907 (XXVII) trebuie aplicată imparțial și corect.

Opoziția mi-a aruncat pe toate căile de numărare ori acuzația „trădării de patrie” pentru că am stat de vorbă cu căpeteniile Românilor. Mi s'a reproșat un „pact” imaginar, deși nici n'a fost vorba de pact, ci numai de bunăînțelegere între cetățenii patriei, de armonie. Resping minciuna, că aș fi luat asupra-mi îndatoriri. Eu am săvârșit o muncă de clădire națională. (Vii aprobări și aplauze pe băncile guvernamentale.) Au trecut acele vremi catastrofale, când naționalitățile acestei țări se încăierau între ele. Trebuie să sosească vremile armoniei frățești.

De primejdiile externe oratorul nu se teme, căci a înfruntat și alungat Ungaria multe primejdii de acest fel în cursul a o mie de ani.

C. Huszár (clerical) vorbește în chestiune personală.

Președintele: Face propunere cu privire la ordinea de zi a ședinței viitoare, care va fi *Miercuri*. Se va continua desbaterea chestiunii românești.

Ședința se termină la orele 6 și jumătate seara.

Garda parlamentară.

Viena, 6 Martie. (Telegramele corespondentului nostru.) În cercurile politice de aici se afirmă, că garda parlamentului ungar va primi în scurtă vreme un caracter cu totul indiferent de orice legătură cu armata comună și cu honvezimea. Reforma se va face sub impresia multelor conflicte datorite disciplinei militare ce leagă pe gardiștii parlamentului. Gândul reformei i-a venit chiar moștenitorului de tron, arhiducelui *Francisc Ferdinand*, care e foarte gelos de prestigiul armatei.

Contele *Ștefan Tisza* va primi ordine în chestiune, probabil *Luni*, când se va înfățișa în audiență la *Hofburg*.

Pester Lloyd despre discursul dlui Teodor Mihali.

„Pester Lloyd” comentând vorbirea dlui *Teodor Mihali* scrie:

Deputatul *Teodor Mihali* care prin felul calm și obiectiv cu care a tratat punctele cele mai delicate ale acestei chestiuni delicate, a fascinat gradat atențiunea camerei, a citit lista compusă din 11 puncte, care întrupează dorințele Românilor și care a servit de substrat la începerea tratativelor și au fost prezentate contelui *Tisza*.

Comentariul făcut de deputatul *Mihali* la propozițiile românești a făcut prin adevăratul simțământ patriotic cea mai bună impresie.

Aceste acorduri de împăcare ce au produs un efect statornic. Iar când d. *Mihali* a fost spre sfârșitul vorbirii domnia impresia că o nouă peatră a fost așezată în edificiul păcii statului ungar.

O rugare modestă,

care nu vă costă nici o obocelă dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. — Administrația noastră roagă pe toți cei ce târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, să amintească că firma a citit-o în ziarul acesta.

Să pedepsim infamia!

'Arad, 6 Martie.

În numărul de alaltăieri, Joi, al ziarului nostru amintisem despre un articol al ziarului unguresc „Máramarosi Független Ujság”, articol de o extremă vehemență la adresa Românilor și a comitetului național român pe cari infamul autor îi face responsabil pentru atentatul dela Dobrițin.

Primind cu poșta de azi numărul numitului ziar în care a apărut articolul, îl dăm în întregime. Iar aceasta o facem mai ales fiindcă acum parlamentul ungar începe desbaterea chestiei românești și e bine să nu se uite că izbucnirile sălbatice ale infamului autor caracteriză întreg sufletul și modul de gândire al potrivnicilor noștri politici.

Iată articolul în chestiune apărut în numărul dela 1 Martie n. a. c. al ziarului „M. F. U.” din Sighetul Marmarășiei:

„Dealungul țării se aude îngrozitorul răsunet al indignării naționale. Murdărirea cinstei naționale ne răsvrătește sângele. Întreg publicul maghiar comentează acum îngrozitoare crimă bestială a câtorva membrii amețiți și setoși de sânge ai unei naționalități a cărei origină se pierde în mesiguranța amestecului de popoare dar care prin obrăznicia ei s'a intrus în fruntea politicea militante.

O rasă, care în mod mincinos în baza unor date istorice false se fălește ca descendentă a glorioșilor Romani, care își decorează sărăcia sufletului său barbar cu penele de păm de culturile popoarelor occidentale de rasă latină, care desconsiderând legile patriei vrea să fie stat în stat, — această rasă e acuzată cu o crimă îngrozitoare.

Monștrii cari nu merită numele de om au trimis mașina infernală la adresa episcopului gr. cat. maghiar dela Hajdudorogh iar dinamita trimisă a cules jertfe din rândurile șefilor bisericei greco-catolice maghiare, din rândurile mândriei societății maghiare.

Chemăm la proba de sânge întreg partidul valah din Ungaria; pe urmașii lui Avram Iancu, a lui Cloșca și a lui Horia. Aburii roșii ai sângelui nevinovaților martiri ai maghiarismului ce se înalță către cer strigă răzbunare! Dumnezeu singur are putință să răsbune, singur numai brațul lui răzbunător știe să le aplice o pedeapsă vrednică; netrebnică forță omenească niciodată nu va ști să răzbune în mod vrednic această crimă bestială. Pentru așa ceva s'ar cere cruzimea inchizițiilor medievale pe care în veacul al douăzeciilea numai urmașii lui Cloșca ar fi capabili s'o aplice.

Orice ar descoperi ancheta, infamia instigării niciodată nu va putea fi ștearsă de pe fruntea neastâmpărăților naționaliști români, deoarece agitația lor nebună a făcut valahimea să urască tot ce e maghiar. Această crimă bestială este rezultatul acelei acțiuni perfide, pe care agitatorii naționaliști valahi de ani de zile o execută sub vălul mincinos al cultului valahe.

Trecutul istoric al rasei agitatorilor valahi e o confirmare a osândirei legitime a agitatorilor valahi de către societatea maghiară consternată. În epoca, când consternarea națională și apărarea patriei ne-au făcut să prindem arma ei s'au întors în contra noastră. Au organizat băi de sânge între populația maghiară. Ei și atunci au dovedit că nu sunt vrednici, nu sunt maturi să li-se deie favoruri politice. Nici azi raporturile noastre față de ei nu s'au schimbat. Fanatismul setos de sânge și cruzimea sunt numirile potrivite pentru caracterizarea spiritului maseilor; iar agitatorii lor poartă cu ei crima înăscută a ipsei de conștiință.

Nu tragem clopotul de alarmă, nu agităm maghiarimea și nu o asmuțăm contra lor, fiindcă în lupta noastră noi nu vrem să uzăm de armele lor necinstite.

Suntem expresia indignării națiunii maghiare și a poporului maghiar susținător de stat, când condamnăm ticăloșia infamă a celor ce

trăiesc din pâinea maghiară. Pământul maghiar le produce pâinea, statul maghiar cavaleresc îi apără iar ei în semn de mulțumire asasinează pe reprezentanții statului maghiar, ori mai bine zis pun pe alții să asasineze cu grămada. Națiune ingrată, oardă bestială! Dumnezeu Maghiarilor să-i bată pe inițiatorii și făptuitorii crimei!”

Cetind șirele de mai sus nu credem să se găsească un singur Român cinstit căruia să nu i se revolte sângele și să nu i se strângă pumnii gata de lovire în nemernicii și infamii dela fițuca săptămânală „M. F. U.”

Acum când deși s'a dovedit pe deplin că autorii atentatului dela Dobrițin sunt doi agenți ruși, *Cattarof* și *Kirilof*, totuși presa jidano-maghiară cu o adevărată furie aziatică injură, calomniază și lovește zilnic în neamul nostru și cu o bestialitate nemaipomenită murdărește nepătatul nume al marilor noștri eroi naționali.

Correspondentul nostru din Sighetul-Marmarășiei ne înștiințează că intelectualii români din Sighet au luat hotărârea următoare față de infamii dela ziarul „Máramarosi Független Ujság”:

Avocații români *Dr. Tit Doros* și *Dr. Vasile Chindriș* din Sighet vor denunța procurorul dela tribunalul de acolo redacția ziarului maghiar „M. F. U.” pentru *agitație contra națiunii române*.

Denunțul va fi iscălit de toți fruntașii români naționaliști din comitat, iar avocatul român *Dr. Ion de Kováts* va provoca la duel redacția numitului ziar.

În baza acestei hotărâri avocatul *Dr. V. Chindriș* și contabilul „Marmarășanei” *d. Ilie Radu* s'au prezintat Duminecă la redactorul responsabil al ziarului unguresc cerându-i extradarea numelui autorului. Marți, în 3 Martie n. redactorul maghiar a numit de autor pe un anume *Hannibal Kristóf* din Hust.

Așadară afară de denunțul la tribunal bravul tânăr român *d. Dr. Ion de Kováts* cu spada va spăla murdăria pe care hienele dela „M. F. U.” au aruncat-o asupra întreg neamului românesc și asurpa memoriei sfinte a eroilor noștri.

Dar nu e destul numai atâta. Am dori ca întreagă tinerimea noastră care știe să poarte spada să-i urmeze dlui *Dr. I. de Kováts*, pentru că în modul acesta să dovedim celor ce nici acum nu vor să înțeleagă că de acum nu vom mai suferi să-și bată joc de neamul nostru toți urmașii cicoșilor de pe pusta Ungariei și nepoții haiducilor din Bakony.

Am dori și ne-am bucura foarte mult dacă vom fi înțeleși de bravii noștri tineri.

Dela Conservatorul de muzică din București.

— Dela coresp. nostru special. —

Artistul Grigoriu a decedat, Duminecă, la București, albea trecut de 50 ani. În acest an se împlinesc zece ani de când Grigoriu a întemeiat și organizat compania lirică care îi poartă numele. A luptat mult și din greu, dar n'a cedat dela idealul său de a aduna în un mănunchiu elementele lirice și de a da țării o companie de operetă de calitate ireproșabilă. Grație energiei și spiritului de organizare al lui Grigoriu, talente de valoare, ca Maximilian (astăzi succesorul defunctului, în conducerea companiei), Leonard, Carusei, Ciucurce, Elena Teodorescu-Mavrod, Cristoforeanu, Jippa, Mărioara Ciuschii, Florica Florescu, au fost scutite de a pri-

begi din loc în loc; capitala a fost cucerită de ele, și toate centrele țării.

Simțindu-se bolnav, acum câteva luni Grigoriu s'a retras dela direcția companiei, unde muncise atât de mult și atât de românește cinstit. A avut mângâierea de a vedea roadele ostenețelor sale. S'a retras cu o bună situație materială, în timp ce Compania continuă a înflori splendid.

Grigoriu a fost îngropat Marți. Colegii săi artiști l-au însoțit până la mormânt.

*

Elevii Conservatorului de muzică și artă dramatică din București s'au organizat acum un an, sub protecția directorului lor, dl *O. Popovici-Bayreuth* și la îndemnul profesorilor lor, în o Asociație de activitate extrașcolară. Constituindu-se în acest an din nou, asociația a luat frumos avânt sub conducerea noului comitet din care fac parte: dl I. Hociung (dela clasa de declamație) președinte, dnii Paulian (cant) și Valentinianu (declamație) vicepreședinți, dl Al. George (decl.) secretar, iar ca censori, d-soara Poparadu (bursiera Societății pentru fond de teatru) și dl Iosif Indrieș din Orăștie, un excelent elev al clasei de cant. Duminecă a avut loc prima șezătoare publică a Societății, și aceasta a fost o serbare de toată frumseța, vrednică de o instituțiune menită a forma artiști. Au declamat d-soarele Poparadu (Fatma, de Coșbuc) și O. Breja (Fluturășul, de H. Leca), și dl Valentinianu (Harfista, de D. Iuliu Zamfirescu și Satira IV de Eminescu), au declamat perfect, cum numai la Conservator se poate. Dl Lupescu, bursier al M. Sale reginei, unul din cei mai de seamă elevi ai clasei dlui Popovici-Bayreuth, a cântat, din repertoriul clasic și a fost foarte aplaudat. Ședința a culminat în splendidul discurs al distinsului profesor *Livescu*, — societar al Teatrului Național — despre rolul social al artistului, discurs de extraordinară frumsețe și de avansat spirit românesc, plin de nobile îndemnuri către elevii săi de azi, artiștii noștri de mâine.

C. Nedelcu.

Spre orientarea stimaților noștri abonați.

Administrația noastră, pentru ca să prevină reclamațiile ce de obicei nasc din neînțelegere și din neorientarea st. noștri abonați, crede necesar, în baza experiențelor de până acum, să le atragă binevoitoarea atențiune asupra următoarelor:

Abonamentul la ziarul nostru e:

1. Pentru Austro-Ungaria:	
pe un an	28 cor.
pe 1/2 an	14 cor.
pe 1/4 an	7 cor.
pe 1 lună	2.40 cor.

2. Pentru România și statele balcanice (Sârbia, Bulgaria, Grecia, Muntenegru, Albania, Turcia) — Rusia (Basarabia), precum și celelalte țări, pe un an 40 franci.

3. Pentru America 8 dolari.

Expedierea ziarului începe numai după achitarea anticipat a abonamentului. De probă se trimite un singur număr.

Trimiterea banilor se poate efectua prin mandat postal, ori prin scrisoare recomandată cu indicarea valorii. Pentru a se evita eventuale reclamații, e bine să se alăture în scrisoare sau la mandatul postal, banda sub care se primește ziarul.

Trimiterea banilor în scrisoare recomandată e preferabilă în special pentru frații din America, pentru că la trimiterea banilor prin vre-o bancă se întâmplă de multe ori că avizul sosește înaintea banilor ori viceversa și astfel nu știm numele espediatorului. Din aceste cauze, de multe ori întârzie espedierea ziarului pentru abonații noi, iar la reînnoirea abonamentului se produc multe încurcături.

În caz de schimbare a adresei, rugăm pe st. abonați să binevoiască a ne înștiința de cu vreme. Totodată, îi rugăm, să ne trimită și banda sub care au primit mai în urmă ziarul și 20 fil. pentru tipărirea noiei adrese. În caz când vreun st. abonat își schimbă adresa pentru strălănată

e rugat să trimită diferența de abonament pentru respectiva țară.

Abonamentele se primesc oricând.

Administrația „ROMÂNUL”.

INFORMAȚIUNI

Sucesiunea Vlaicu.

București, 5 Martie n.

În unele ziare din capitala României au apărut în aceste zile din urmă informații inexacte în jurul aeroplanelor Vlaicu. Asemenea și mai înainte s'au publicat, din timp în timp, știri falșe, despre cutare mecenate care a comandat mai multe aparate Vlaicu pe seama armatei, și despre alte pretinse constatări. Din ceace poate interesa publicul românesc, care a iubit și a jelit pe Vlaicu ca pe un fiu dulce al său, ținem a preciza următoarele:

În timpul imensei nenorociri care ni l'a răpit și neamului și științei, Vlaicu avea în construcție patru aeroplan de tip nou, tipul III, cu motor Guorne 80 H. P., pentru două persoane și cu diferite perfecționări la tipul II. Unul din cele patru monoplane era comandat de ministerul de război al României, două erau destinate casei Marconi-Worgs din Anglia — care a furnizat piesele —, unul avea să-i rămână lui Vlaicu.

Diferite împrejurări au împiedecat sosirea la timp a pieselor de construcție. Când, în fine, la sfârșitul lui Iulie, acelea au sosit la București, o nouă fatalitate a voit ca să lipsească din ele tocmai piesele dela aterisaj, cu cari avea să fie începută montarea. Am fost zilnic cu Vlaicu și știu bine cât îl întristase întârzierea aceasta. Așteptând, el a construit aripele și planurile dela cârmă; și făcea sboruri, la Cotroceni; iar în acea nefastă zi de 31 August (13 Sept.) el încercă Carpații..

— În același zi, seara, când s'a prăbușit maestrul, au sosit piesele restante.

Prieteni cei mai apropiați ai lui Vlaicu au considerat ca suprema lor datorie de a face tot ce este posibil pentru a salva geniala operă a vecinului regretatului inginer aviator, a o salva pe seama posterității, spre beneficiul urmașilor lui și întru mărirea neamului. Convins despre aceasta, bătrânul tată Vlaicu a lăsat, în numele său și al familiei, toate afacerile moștenirii în grija celor ce au fost intimii marelui său fiu și inițiați de el în proiectele lui, anume, dlor **Dr. N. Lupu** (Strada Pictorul Grigorescu 5) și profesor **Nedelcu** (Strada St. Ionică 17).

Imediat ne-am apucat să continuăm lucrările rămase întrerupte. Anume, întâi de aparatul comandat de ministerul de război, pe seama armatei române. Executarea am încrezut'o altor doi prieteni, dlor **G. B. Magnani**, furnisor al școlii de aviație dela Cotroceni și al Ligei Aeriene Naționale, și **I. Selisteanu**, șef de lucrări la Școala de arte și meserii. Ei sunt asistați și de Miron, vărul și mecanicul lui Vlaicu.

Speram că la 15 Noemvrie trecut putem preda monoplanul în baza caetului de sarcini. Au survenit noi piedeci, alte furnituri ce întârziu; și grija perpetuă de a nu face cheltuieli din fondurile și de altcum prea modeste. Lucrările, întrerupte în Decemvrie, s'au reluat acum. Și avem speranța că ele vor fi cu succes terminate în cursul lunii Martie.

Am socotit că ce putem face mai bine este să muncim în tăcere și să ne prezintăm cu opera săvârșită. Indiscrețiile eronate ce s'au comis au făcut necesare aceste lămuriri, suficiente pentru cei cu simț de pietate.

C. Nedelcu.

Matineul Reuniunii femeilor rom. din Arad. *Duminecă (8 Martie) la orele 5 seara va avea loc în sala de gimnastică a școlii civile de fete din Arad un matineu aranjat de Reuniunea femeilor române cu următorul program:*

1. *Cântece executate de elevele școlii civile.*

2. „Despre portul românesc de pretutindenea” conferință însoțită de proiecțiuni cu globoscopul.

3. Declamații.

8000 de copii fără învățător. „Libertatea” scrie:

Un lucru foarte mult spunător se vestește din comitatul Zala (în Ungaria).

Inspectorul școlar din acel comitat, a făcut cunoscut în ședința comitetului conducător al aceuia, că în comunele de pe cuprinsul acelui comitat, se află nu mai puțin ca **8000 (opt mii) de copii de școală, cari nu pot cerceta școala din lipsa de învățători.**

Ce lume minunat condusă mai e Ungaria aceasta!

Acolo lipsesc învățători cu sutele și stau pe acasă mii de copii, că n'are cine-i învața, — iar pe la noi prin Ardeal stau pe acasă tot așa mii de copii, pentru că la noi nu ne lasă să ne ajutăm cu învățătorii ce-i avem! La noi se face, dacă-i lipsă, preotul învățător, clericul ce a sfârșit teologia dar încă nu are parohie, și alții, — și nu-i lasă nime să slujească ca învățători, ca luminători ai poporului!

Pe ai noștri învățători îi scoate din slujbă și-i alungă din școală, pentru nimica, și ne trimite lacuste străine de pe cea pustă, — iar colo în comitatele lor, își lasă sute de comune cu mii de copii fără carte, pe cuvânt că nu au învățători destui!..

Cine nu vede că avem de a face în această țară cu o politică de scintilați? A scoate întâi scrinteala din aceste capete, e chemarea lui Tisza sau a altora cari ar voi o „pace” cu noi Români, și apoi, după ce se vor fi reparat greșelile, ba crimele săvârșite de zeci de ani contra culturii noastre și contra neamului peste tot, — să se vorbească de putința unei apropieri, împăcări.

„Pierim de foame!” Așa își intitulează un biet țaran scrisoarea amară și disperată ce ni-o trimite din satul Groși dela poalele Țibleșului.

Furtunile din anii din urmă le-a măturat toată recolta și cea mai grozavă mizerie bantuită acum în întregul cerc al Lăpușului.

„In sărăcia asta care ne omoară, jidanii ne sug și cea din urmă picătură de viață!”

Neavând de unde cumpăra bucate, țărânul ce ne scrie, face următorul apel către publicul românesc:

„Rugăm pe binefăcători și băncile românești să ne întindă mâna de ajutor, trimițându-ne bucate, pe cari le vom plăti după cum se plătește în piață.”

Pentru a-i scăpa de jidanii mizerabili, cei ce au putința, ar face o faptă generoasă dacă le-ar trimite bucate acestor oameni ajunși la sapă de lemn. (Comuna Groși. Tökés, u. p. Felsőszöcs. Szolnok-Doboka.)

(Ziarele românești sunt rugate să reproducă acest apel.)

A. S. R. prințul Nicolae a fost operat. Cetim în „Minerva”: Acum câteva zile, A. S. regală principele Nicolae pe când se juca cu o armă de salon s'a împușcat în mână.

Extragerea glontelui a făcut'o alaltăeri d. Dr. Ernest Juvara, asistat fiind de dnii Dr. E. Bejan și doctorand Olaru.

Operațiunea a reușit perfect de bine.

În jurul atentatului din Dobrițin. Cercetările făcute de poliția românească nu au putut da până acuma de urma atentatorilor astfel se întârește tot mai mult convingerea, că aceia au trecut granița în Rusia. Din toate cercetările rezultă că atentatorii au stat în legătură cu teroriștii ruși, dela cari și-au procurat și bomba. Din Basarabia s'a răspândit știrea, neconfirmată încă, că atentatorul Cătărașu ar fi fost arestat în Chișineu.

Dela Academia Română. Sesiunea de primăvară a Academiei Române va fi deschisă în 1 Mai. Cu această ocaziune se vor alege doi

membri în locurile rămase vacante prin moartea lui Ion Kalinderu și N. Quintescu.

Logodnă. D. Gheorghe Iepure, farmacist-locotenent în armata română, originar din Brad, s'a logodit la București cu dsoara Ecaterina C. N. Popescu. Felicitări

Institutul de studii sud-est europene. La institutul de studii sud-este europene au început următoarele cursuri:

N. Iorga: Istoria Albaniei (Vineri 6—7) și Bibliografia balcanică (Sâmbătă 3—4.)

G. Murgoci: Geografia peninsulei balcanice Mercuri (6—7).

D. I. Ghica: Coloniile vechi la Pont și Istru (Marți 6—7).

I. Răducanu: Viața economică a țărilor balcanice (Mercuri 7—8).

P. Papahagi: Aromânii (Luni 7—8).

V. Meruțiu: Țări și popoare în Carpați și Balcani (Marți 7—8).

Fr. Lebrun: Literaturile populare comparate ale popoarelor sud-est-europene (Luni 6—7).

S. Nicolaescu: Curs de limba bulgară (Marți și Joi 6—7).

I. Costin: Curs de limba rusească (Joi 7—8 Sâmbătă 6—7).

C. Nedelcu: Introducere la studiul limbii și literaturii maghiare (Sâmbătă 7—8).

La data ce se va fixa mai târziu va începe cursul de limbă sârbească al dlui Swilokosich și al dlui prof. Tzigara-Samurcaș: Arta preistorică.

Mogâldeța de pe Tâmpa. În 26 Septemvrie — după cum știm — un uragan îngrozitor a sfârșit și a prăvălit de pe Tâmpa sârmana statuă a lui Arpad.

Autoritățile din Brașov vroind cu orice preț să-i vadă și în această glumă a naturii pe Români, au început cercetările, însă fără rezultat. Acum au aflat că Orhei Cătărașu ar fi fost din 30 Mai până în 6 Iunie și în Septemvrie în Brașov unde locuia cu un prieten al său Eliad Cotofan la Grand Hotel. Autoritățile din Brașov cred că acest Eliad Cotofan n'ar fi altcineva decât Kirilov.

În 26 Sept. Cătărașu și Eliad au dispărut din Brașov și acum în urma bombei dela Dobrițin autorităților din Brașov mai le vine să jure, că ei ar fi fost și asasinii lui Arpad.

Caz de moarte. În 3 Martie a trecut din viață în Begamănăstur comerciantul Vasile Iancovicu în etate de 39 ani. Rămășițele pământesti ale defunctului au fost depuse spre vecinică odihnă Joi în 5 Martie.

Odihnească în pace!

Ravagiile viscolului în America. Din New-York se anunță că viscolul de Duminecă și Luni a făcut pagube incalculabile. În aceste două zile au fost omorâte 35 persoane. 23 vapoare au dispărut fără urmă. Comunicația pe căile ferate în America de nord este întreruptă. Viscolul continuă și acum.

Ciocnirea de trenuri din stația Mizil. Din Buzău se anunță: Azi dimineața la ora 4, trenul accelerat cu numărul 18 ce venea din Buzău, la intrarea în stația Mizil a surprins pe linia II-a șapte vagoane dela trenul de marfă 739 ce făcea manevră în gară. Ciocnirea a fost atât de violentă încât cele șapte vagoane au fost distruse.

Mașina trenului accelerat 18 împreună cu restul trenului a rămas pe linie suferind mici stricăciuni.

Accidente de persoane nu au fost. Cauza ciocnirii se crede că provine dintr'o comandă greșită la intrarea în stație a trenului.

După câteva ore linia a fost restabilită.

„Mbret”. Prințul de Wied va purta, ca domn al Albaniei, titlul de „mbret”. Acest cuvânt, ne mai auzit până acum, nu este altceva decât latinescul imperator, în limba vulgară imperato, din care se derivă împăratul nostru și albanezul mperet, mpret, mbret. De altcum mai mult decât jumătate din tezaurul limbii albaneze este de origină latină, și aceasta este încă o dovadă că secole de-a rândul graiul roman a stăpânit în Peninsula Balcanică. — Totuși, filologiceste, albaneza nu e limbă romanică, ci un ram independent al familiei indoerupene, fiind stratul pur albanez limba vechilor Iliri, cari au fost de aproape înrudiți cu Tracii și cu Dacii.

Invențiune științifică. Din Roma, se anunță că inventatorul Pulson din Copenhaga a găsit un mijloc pentru a evita ca electricitatea atmosferică să împiedece primirea normală a radio-telegramelor.

Sărbătorirea tragediei Sarah Bernhardt. La Paris s'a luat inițiativa unei serbări monstre, date în cinstea marelui tragedian Sarah Bernhardt, cu ocazia decorării ei cu ordinul Legiunii de onoare. La această serbare va lua parte și d. Rene Viviani, ministrul artelor frumoase, Jean Richepin, dna Adolphe Brisson, Edmond Rostand, Henry Lavedan, Miguel Zamacois, Paul Hervieu, Lucie Delarue Madsin, Paul Mounet, Jean Ricard, dna Roch, G. Trouillot, dna Segond-Weber; Auguste Dorchian, Alvert Lambert, Saint-Georges de Bouhelier, Jules Lemaitre, Louis Pargen, etc.

Artiști și artiste vor simboliza personajii din piesele jucate de Sarah Bernhardt și vor arunca coroane și jerbe de flori la picioarele tragediei. Se vor ține discursuri. Literați, cari nu sunt poeți, vor citi ode...

L'Union Postale, ziarul bioului internațional dela Berna al uniunii postale universale. În ultimul număr se ocupă de publicațiunea dlui inspector telegrafo-poștal C. Minescu din București asupra „Organizării și funcționării serviciului de cecuri și virimente prin administrațiile de poștă”.

După ce face un scurt rezumat „L'Union Postale” se exprimă astfel:

„Lucrarea dlui C. Minescu invederează un studiu aprofundat al subiectului său. Ea merită să fie semnalată într'un mod cu totul special nu numai atenției funcționarilor poștali români, dar chiar și colegilor străini cari se interesează îndeosebi de această nouă bransă de serviciu poștal”.

Nunta lui Enver Pașa. Din Constantinopol se anunță: Azi va avea loc cununia lui Enver Pașa cu principesa Nadije nepoata sultanului și fiica defunctului principe Sulejman. Ceremonia se va face cu mare solemnitate, în prezența principilor, a miniștrilor și senatorilor.

Locotenentul Forstner osândit pentru abuzuri militare. Din Berlin se anunță: Locotenentul Forstner și un sergent s'au prezentat ieri înaintea tribunalului militar, fiind acuzați pentru abuzuri militare. Locotenentul Forstner a fost osândit la 14 zile, iar sergentul la 18 zile arest.

Expediție sud-polară. Din Londra se anunță: Statul a dat ca ajutor pentru expediția polară a lui Shackleton 10,000 sterlingi.

Regele Ludovic de Bavaria în patria noastră. În cursul acestei luni regele Ludovic III al Bavariei cu soția în întoarcerea dela Eivanovic se va opri pentru câțva timp la moșiile lui din Sârbvâr.

Bastoanele regelui Angliei. Regele George V nu colecționează numai timbre, dar și bastoane ca și regele Eduard al VII-lea, care i-a lăsat peste 2000. Colecția sa cuprinde bastoane din cele mai ilustre: astfel se găsește bastonul reginei Victoria, care a fost tăiat din arborele sub care s'a adăpostit Carol al II-lea; când era urmărit de soldații lui Cromwel.

Noua misiune militară germană în Turcia. Se anunță din Constantinopol: Membrii noii misiuni militare germane au sosit aci. Intre ei sunt trei coloneli, dintre cari unul va lua comanda forturilor dela Adrianopol, al doilea comanda școalei de artilerie, iar al treilea va ocupa postul de inspector al artileriei de câmp. Mai sunt patru maiori, dintre cari unul va fi comandantul artileriei de cetate, al doilea comandantul școalei de artilerie, al treilea comandant al diviziei de cavalerie, iar al patrulea va fi profesor la școala de statul major.

Musulmanii în armata bulgară. În trecut Musulmanii au fost scutiți în Bulgaria de serviciul militar. Ei plăteau în schimb un impozit militar. Guvernul bulgar a hotărât acum ca și Musulmanii să fie recrutați și să servească în armată în aceleași condițiuni ca și Bulgarii. Luna viitoare va fi recrutat în noua Bulgaria primul contingent musulman pentru armată.

Județele Silistra și Dobrici vor face parte pentru Germania, Serbia și Austria din circumscripția consulară Constanța.

Peste două milioane pentru un tablou de Van Dyck. Henry C. Trick a vândut ducelui d'Abercorn faimosul portret al lui Paola Adorno marchiză de Brignole-Sala, cu peste două milioane franci.

Teatrul anti-bulgar în Salonic. Din Sofia se anunță: Guvernul bulgar a făcut prin intervenția consulului general al Rusiei la Salonic, demersuri în contra reprezentațiilor teatrale ce se dau acolo, în cari se defaimă regele și națiunea bulgară.

Guvernatorul din Salonic a promis că va interzice acele reprezentații.

Jean Aicard distinsul scriitor francez, membru al Academiei din Paris, va sosi în curând la București pentru a ține o conferință în cadrul conferințelor aranjate de societatea „Le Foyer”. Din acest prilej Jean Aicard va lua parte la o ședință a Academiei Române unde va fi primit cu toată solemnitatea.

Sboruri cu aparatul Vlaicu. În curând se vor face experiențe pe câmpul de aviație dela Cotroceni cu un nou aparat, ultimul tip al aparatului inventat de regretatul aviator Aurel Vlaicu.

Aceste experiențe vor fi conduse de fratele lui Vlaicu, care e mecanic.

André Cheradam în Zagreb. Din Zagreb se anunță: În zilele trecute a sosit aici cunoscutul publicist francez André Cheradam, care în aceste trei luni din urmă a călătorit prin regiunile cucerite de statele balcanice pentru studii. În Zagreb Cheradam a făcut vizita presidentului șaburului dlui Medakovic și deputatului Dr. Hinkovic pe care l'a cunoscut la Paris.

Din Zagreb d. Cheradam s'a întors peste Budapesta la Paris.

x Reticule elegante de mătăasă p. femei, garnituri pentru călătorie, geamantane, pungl, articlii de toaletă, asortiment foarte bogat și prețuri foarte ieftine la firma HEGEDŪS. He 1891

x Ghete pentru serate, în culoare roșie, albastră, roșă și albă. Ghete de piele și de lac, modrene, la **Weinberger János** în Arad.

x **Faci mare economie de bani!** dacă pregătești acasă din esență rom, licher, cognac și rachiu: Esență de rom 40 fileri; Esență de licher 50 fileri; Esență de cognac 40 fileri; Esență de rachiu 30 fileri. Instrucțiune pentru modul de întrebuițare gratis. 1 litru de rom englez veritabil cu sirop de ananas sau vanilia, cu o cutie de tea numai 2 cor. 40 fileri. — Prețurile romurilor cumpărate dela societatea funcționarilor per litru 3 și 5 cor. **Ceaiuri veritabile rusești și chineze** per decagram 8, 10, 12, 16 și 20 fileri, ori în pachete originale. **Prețuri speciale:** 1 litru cognac cor. 3.—; 1 litru rachiu de drojdii cor. 2.40; 1 litru rachiu de prune cor. 3.—; 1 litru licher orice soi cor. 3.—; 1 litru spirt denaturat 96% cor. 2.60. Comandele poștale se expediază imediat. — De vânzare la **FEKETE MIHÁLY, drogheria la „Inger”, Marosvásárhely**, vis-à-vis de Transsylvania. — Șampanii și vinuri. Ciocolată. Prăjituri pentru ceai. (Fe 1523.)

x **În atențiunea bolnavilor!** Balsamul Mitteltmann pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, incuiera scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3-ori la zi, înainte de mâncare, câte-o lingură cafea. **Prețul 2 coroane.** Pregătește și expediază: **Eugen Mitteltmann, farmacie la „Leul de aur” în Ungvár, str. Nagyhid-u.** (Mi 1621)

Bibliografie.

A apărut:

Mihail Sorbul: Letopiseți dramă istorică în cinci acte. București „Noua Revistă Română” Strada Academiei 19 (Pasagiul Imobiliara 3) 1914.

Dumitru N. Comșa: Schimbarea politicii externe a României. Reforme interne. București

Infirmeria Statului 1914. Sub acest titlu a apărut în broșură frumosul și justul discurs al dlui deputat Comșa, ținut în ședințele camerei deputaților din România la 16 și 17 Decembrie 1913 și care a dat loc unei mari gălăgii în presa austriacă și maghiară.

„**Noua Revistă Română**, director: C. Rădulescu-Motru. Noutăți: Statul român și noua episcopie armenescă. Actuale: Vladimir Ghidulescu: Ernest Haeckel, naturalist și filosof. Istorie: A. D. Xenopol: Lucrările dlui O. Tădral. Cronica artistică: Timon: Expoziția de pictură Ressu-Sanielevici-Teșanu. Literatură: F. Adreca: Pentru (*) (versuri). Emil Isac: În fața biografice. August Strindberg: Ciurul de pietre. Cronica teatrală: N. Davidescu: „Denisia” de Al. Dumasfils; „Asaltul” de H. Bernstein. L. somnări: Documente pentru reforma electorală — Symbolismul român și criticii tineri. — Art și singurătate. Pentru Mihail Sorbul. Revistă Revistelor: Proza. — Economia Națională. — Versuri și proză. — Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale. — Ilustrații Română. Memento.

LA LIBRĂRIA „CONCORDIA” ARAD SE AFLĂ DE VÂNZARE:

Guilem Sorban: Piese lirice și jocuri românești pentru piano în 4 caiete. Prețul unui caiet cor. 3.—, 4 caiete împreună cor. 10.— + porto. Conținutul caietului I: Joc românesc, Hora, Cântec fără cuvinte. Caietul II: Joc țărănesc, Vals lin, Pe scrânciot. Caietul III: Variațiuni asupra temei „Zis'a badea c'a veni”, Joc românesc. Jocul fetițelor. Caietul IV: Mazurca Ardeleana, Melancolie.

Calendar portativ pentru tinerime pe anul școlar 1913—14. Cu portretul și biografia scriitorilor mai de seamă. Prețul 0.24 + 5 fil, porto.

Teodor V. Stefanelli, membru al Academiei române — **Amintiri despre Eminescu.** Cu o ilustrațiune, faximile și anexe. Cor. 1.50 plus 10 fil, porto.

O serie de 25 feluri ilustrate cu porturi originale românești, modele nouă, din cele mai frumoase. Bucata costă 20 fil., 1 serie de 25 feluri cor. 4.— + porto postl, 50 bucăți cor. 7.— + porto, 100 bucăți franco cor. 14.— Ilustrațiune nouă cu familia regală, Noutăți ilustrate și gळेze, peisagiuri, vederi din Arad, etc. cu porturi moderate.

Hârtie de scris moderne, cu prețuri ieftine.

Fiziologie filozofică. Spitalul. Coranul, Ghahalul, Franc-Masoneria de **Dr. N. C. Paulescu** profesor de fiziologie în facultatea de medicină din București. Cor. 3. plus 20 fil, porto.

Gruia lui Novac. Epopee alcătuită din cântecele de vitejie ale poporului român de P. Dulfu. Cu ilustrațiuni de A. Murnu. Cor. 1.50 plus 5 fil, porto.

Bibl. Steaua nr. 37. **Viata și faptele lui Andrei Șaguna** de **Dr. I. Lupas.** 20 fil.

Cartea verde. Textul tractatului de pace dela București 1913. Documente diplomatice. Evenimentele din peninsula balcanică. Actiunea României. Septembrie 1912 — August 1913. Traducerile de V. M. Ivanceanu redactor al ministerul afacerilor străine. Ediție populară. Prețul cor. 1.50, plus 45 fil. porto **recomandat.**

P. Dulfu. Gruia lui Novac. Cor. 2.50, plus 5 fil. porto.

Bucura Dumbravă. Haiducul, roman din epoca lui Tudor Vladimirescu. Tradus de Elisaveta Brătianu. Cu o prefață de Carmen Sylva. Preț cor. 3, plus 30 fil, porto.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

V. R. Am primit 14 cor. în abonament până la 1 iunie 1914.

Redactor responsabil: **Constantin Sav**

Convocare.

Domnii acționari ai institutului „Plugarul” societate pe acții în Cacova (Kákova) sunt invitați la

ADUNAREA GENERALĂ

a acționarilor pe ziua de 15 Martie 1914 st. n. la 10 ore a. m. în casa proprie din Cacova.

Obiecte de pertractat:

1. Hotărâre asupra lichidării societății și alegerii lichidatorilor.

Din ședința direcțiunii „Plugarul” ținută în Cacova la 5 Martie 1914.

(Lu 1916—1)

Diracțiunea.

Caut pentru prăvălia mea de manufactură, spețerie și fer 1 **COMMIS** mai tânăr la bransa de manufactură și 2 învățacei.

Petru Bârsan.
Bozovics.

Be 1917

O FABRICĂ DIN BUCUREȘTI

Caută un funcționar

Se cere: cunoștințe comerciale generale, cunoștință perfectă în scris și vorbit a limbilor germană și română, etate 20-25 ani, necăsătorit, român, serviciu militar îndeplinit.

Oferte sub „DURABIL” la Administrația țării. Fa 1900—5

Candidat *cu practică află aplicare momentană la*

Dr. Andreiu Pop

advocat

Huedin (Bánffyhungyad)

(Po 1890)

Tot felul de semințe agricole și de grădinarit se capătă la:

MAGAZINUL AGRICOL, SZÁSZSEBES
(proprietar: Const. Băilă)

Sămânță de trifoiu, lucernă, dif. ierburi, napi de tutur, mazărice, mohor; tot felul de legumi și flori; cepșoară lungureață și boboloață (arpa-jic) etc. etc.

Numai semințe garantate!

Vânzare în mare și mic!

Bi 1910—3

Caut

o calfă de neguțator

(commis) etatea sub 20 ani, din bransa manufacturii, fierăriei ori băcăniei.

Cornel Vereș

Végszentmihály (c. Torontál)

Ve 1909

Bătăturile,

la 1917

scortoșenia pielii, urciorii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți

„**CANNABIN**”

1 sticlă 1 cor., franco
1 coroață 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia **TÖRÖK**, Budapesta, Király-u. 12 și la pregătitor: **Dr. E. FLESCH**, farmacia la „**COROANĂ**” la Győr.

Pruni bosnieci

„Regina Balcanilor”, —

„Regina Bosniei” și —

„Țarul Dușan”.

ultol puternici, de doi-trei ani, încercați în Bosnia, varietățile cele mai nobile și cu poamele cele mai mari, oferă

Savo T. Kojdici

în Brčko (Bosnia).

Cunoscutul meu stabiliment de pruni și școala mea de pruni se găsește în cel mai splendid (ținut cu pruniște din Bosnia. Premiat cu prima diplomă a guvernului țării bosniac-herțegovinean, precum și la expoziția din 1896 dela Budapesta, în 1898 la Viena cu medalia de argint, în 1900 la expoziția universală din Paris, în 1910 cu medalia de aur în Serajevo, și în 1912 în Brčko.

50 bucăți, ultol puternici, pe ales. de 3 ani cor. 50 ambalaj franco, gara Brčko (Bosnia)

Prune fine uscate în lăzi de câte 5 chigr. cor. 6.— dela Brčko.

(Ko 1841—20)

NIC. VINTILLA

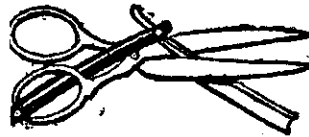
cea mai excelentă ascuțitorie artistică și pentru scobit în Ardeal, cu putere electrică.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public că am înființat în **SIBIU (Nagyszeben), str. Cisnădiei 43.**

o ascuțitorie pentru cuțite artistice și de scobit, atelier pentru nichelare și galvanizare, după cerințele cele mai moderne, unde se execută tofelul de lucrări în această branșă; execut aparate medicale, ascuțesc și nichel. — Pentru ascuțirea bricelor, foarfecilor și mașinelor pentru tunderea părului și barbei ofer garanția cea mai mare.

VI 1277

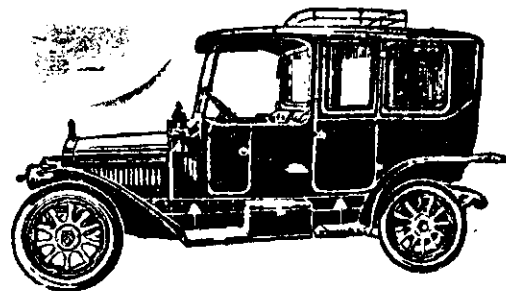
6 buc. briciuri trimise spre ascuțire retrimitea acasă o fac pe cheltuiala mea proprie. Nichelări, ascuțiri, reparări, lucrări de cuțitar, șlefuirii de sticlă pentru optică, se execută pe lângă garanția, cu prețuri ieftine. — Obiecte veritabile de oțel englez și suedez cu prețuri ieftine.

Reparaturi de motoare și automobile în orice mărime execută în atelierle mecanice de mașini

W. BENKER

SIBIU, Lederer-gasse nrul 30.

Specialitate: Aparate electromagnetice de aprins. — Roți dințate, tăiate.

Be 1276

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

VĂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44—46.

Cea mai renumită

mare fabrică de mobile din sudul Ungariei (VERSECZ).

Be 118—120

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de piano excelente, covorașe, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

NOUȚATE!

NOUȚATE!

Cremă de VIORELE

franceză, pentru față are efect nelntrecut.

După afirmațiile chimiștilor renumiți aceasta e cel mai bun și mai nevătmător mijloc cosmetic pentru față. Întrebându-se această cremă de violele franceză, atât tinerii cât vârstnicii capătă o față de-o frumusețe extraordinară, după o întrebuințare de 2—3 ori pielea feței se înviorează, se catifelează și primește o culoare albă trandafieră, dispar încrețiturile, abărăturile, pistruiile (alunetele), petele și orice fel de sgrăbunțe. CREMA de VIORELE franceză nu numai înfrumusețează fața, ci o și conservă și o scutește împotriva influențelor vremii, soarelui și a vântului. Crema de violele franceză se poate întrebuința și ziua, pentru că pielea o absoarbe curând și nu scolipește de ea, iar după întrebuințare nu mai e necesar a întrebuința și pudră.

O pregătește și se poate comanda cu poșta dela **IVACSKOVICS M. farmacia „Szent-János” NAGYKIKINDA.** Un borcan

Comanda de 6 borcane expediarea se face franco. Tot acolo se poate comanda și preparatul „NOABIN” a lui Ivackovics care este cel mai excelent și mai nestrictios vopșitor pentru păr care în decurs de 10 minute dă părului culoare castanie închisă sau neagră, așa, că nici chiar cei din apropiere nu pot observa vopșeaua, nu murdărești și menține culoarea luni de zile. — Prețul unei sticle 3 cor. Să ne păzim de imitații și falsificațiuni!

Cine vinde mai departe fabricantului 1917, acela capătă 1 tuțet cu 8 coroașe 40 fileri și îl trimite franco.

ATENȚIUNE! **ATENȚIUNE!**

Nici un român să nu-și cumpere mobile până ce nu vizitează
PRIMA FABRICĂ ROMÂNEASCĂ DE MOBILE

EMIL PETRUȚIU

în SIBIU (Nagyszeben) str. Sării (Salzgasse) 37.

care execută totfelul de mobile moderne
în toate stilurile, — ca garnituri pentru
dormitoare, prânzitoare, saloane și tapeterie proprie.

EXPOZIȚIE ZILNICĂ cu garnituri complete. Construlește toate
lucrările de lipsă pentru biserici vechi și
noui și binale, pe lângă executarea cea
mai solidă; promptă și pe lângă garnituri.

Telefon : 47. (Pe 1348) Telefon : 47.

ATENȚIUNE! **ATENȚIUNE!**

Primul, unicul fabricant de instrumente muzicale în
SIBIU. — Specialist în confecționare de violine.

Babós Béla

Sibiu, mai înainte Piața mică 24, acum
str. Urezeului (Reisbergasse) 2.

Depozit bogat și bine asortat în violine de
școală precum și în violine de maestru
vechi și noue, citere, clarinete, de metal de
suflat harmonice și părțile lor constitutive ș. a. m.

Gramofone și plăci

în cea mai mare alegere. — Coarde din strălucire
născute cu garantat quint curat. — Reparații
se execută prompt și în mod artistic.

Cereți catalog gratis și franco.

(Ba 1586)

Alifis „Măgnás” p. față:

singurul mijloc cosmetic novătmător,
contra sgrăbunțelor, despoierii pielii,
petelor din față, crepăturii pielii,
roșeaței și centrului boalelor de piele.
După întrebuințarea unei singure tegle
dispar sbrănciturile feței. Prețul 1
teglă 1 cor. 50 fl. Pudră „Măgnás”
(în 3 culori) 1 cutie 1 cor. 50 fl.
Săpun „Măgnás” 1 cor. 20 fl.

K. 893-100

Cosmetic „Măgnás” pentru mâni:
foarte folositor pentru catifelarea
mânilor roșii, degerate, crepate,
aspre și sbrăncite. E de prisos a se
mai întrebuința glicerina și vaselină,
deoarece efectul cosmeticului „Măgnás”
e sigur și acest cosmetic poate fi
întrebuințat și ziua. — Prețul 90 fl.

„Anti pertussin”:
mijloc excelent contra tusei și răgușelii,
respirației grele, catarului, tusei
măgărești la copii. — Prețul 1 cor. 80 fl.

Spirit „Prima”:
mijloc excelent contra reumei și podagrei,
durerii de cap și de dinți. După 1—2
întrebuințări are efect sigur. — Prețul
1 stiole mari 1-50 fl.

Spirit „Cappilloform”:
singurul mijloc excelent contra
căderii Părului. — Prețul 1 cor. 50 fl.

„Deutoform” apă pentru gură:
cel mai bun mijloc contra mirosului
rău de gură și pentru împiedicarea
stricărei dinților. — Prețul 1 cor. 50 fl.

Balsam de Ardeal pentru stomac:
mijloc excelent contra durerilor de
stomac, lipsei de apetit, incuierii
scaunului, stomacului stricat și
boalelor de stomac. — Prețul 1-50 fl.

Vopsitor pentru păr:
în culoarea neagră, întunecată și
brunășă deschisă, mijloc excelent
și durabil, nu murdărește albiturile
de păr. — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru păr:
rodă părului cărunț culoarea
originală. — Prețul 1 cor. 20 fl.

Contra ciumei de porci:
precum și în contra tuturor
boalelor porcilor, cel mai excelent
medicament, recomandat de către
medici, este praful de Ardeal
pentru porci. — Prețul unei cutii
mari 1 cor., o cutie mică 50 fl.
O singură întrebuințare a prafului
de Ardeal pentru gălățe încetează
perirea gălăților. — Prețul 1 cor.

Hipnonervin:
singurul mijloc sigur și probat
contra nervosității și a insomniei.
Prețul 3 cor. — Toate medicamentele
mai sus amintite se află de vânzare
și se pot comanda numai la farmacia
lui

KELEMEN SÁNDOR ZILAH. — Vă păziți de imitații!

Fiecare trebuie să știe că fotograficul
VICTOR MYSZ DIN SIBIU

și-a vândut atelierul din strada de mai
nainte iar acum și-a deschis un
atelier fotografic de artă
corespunzător cerințelor moderne în
SIBIU, str. Elisabeta nrul 34.,
unde execută totfelul de fotografii
artistice cu prețuri convenabile. —
Fotografilor amatori li-se acordă
favoruri. (Mi 1587)

Pe timp închis fotografiile se execută
la lumină electrică.

LAHN KÁROLY URMAȘUL LUI BAUMANN ARNOLD

ALBA-IULIA, (Gyulafehérvár).

Fondată în anul 1884

La 118

Fabrică și depozit de mobile
atelier de ornamente și tapiserie,
fabrică de matrațe de sirmă
galvanizată, antepriș de pompe
funebre. ::
Fabrică de mobile, Nagyenyed

De aproape 50 de ani renumita firmă
Heldenberg
din SIBIU str. Heltauer 9
este cele dintâi și unicul magazin
de pianuri și harmoniuri al
Transilvaniei, al cărei proprietari
sunt specialiști în construirea
pianurilor și au și diplomă de
conservator. Oferă on public :

pianine, pianuri și harmoniuri,
instrumente alese cu pricepere
dela cele mai bune firme cu
cele mai ieftine prețuri de fabrică
pe lângă deplină garanță.

Hinger József
tâmplar pentru edificii și mobile
Alba-Iulia, (Gyulafehérvár) str. Séchenyi nr. 10.
==== (Casa proprie). ====

Pregătește orice lucrări din
acest ram atât noi cât și
reparații; lucrări pentru
clădiri, aranjamente complete
pentru școli, biserici,
locuințe, birouri etc., din
material bun și uscat după
model sau din combinație
proprie. — Prețuri
convenabile, serviciu
coulant se garantează.
(Hi 1280)

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

„CONCORDIA”

TELEFON
NR. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 1/a.

TELEFON
NR. 750.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Executare
promptă.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

Prețuri
moderate.

„PLUGARUL”

însoțire econ. de păstrare și credit în Doroszlófalva.

CONVOACARE.

Membrii însoțirii economice de păstrare și credit „PLUGARUL” în sensul § 19 din statute se invită la

1ª adunare generală ordinară,
care se va ține în Doroszlófalva la 15 Martie st. n. 1914 la 3 ore d. a. în localul însoțirii.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Numirea a unui notar, doi verificatori și doi scrutinători.
3. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghere, stabilirea bilanțului pe anul 1913 și darea absolutului.
4. Distribuirea profitului net.
5. Alegerea a doi membrii în direcțiune cu mandat de 2 ani.
6. Alegerea a 5 membrii în comitetul de supraveghere cu mandat de 1 an.

Diracțiunea.

Activa — Vagyon

Bilanț pe anul 1913 — Mérleg 1913. évről

Teher — Pasiva

Numărar — Készpénz	298 15	Capital de quote (158 quote à K 20)	
Bucate — Gabona	1169 80	Üzletrészek	3160 —
Cambii — Váltók	5134 60	Fond de rezervă — Tartalékalap	233 60
Spese de fondare — Alapítási költségek	355 66	Creditori — Hitelezők	2981 72
Amortizare — Leirás	355 66	Interese anticipate — Előre felvett kamatok	82 30
Recvizite economice — Gazdasági gépek	280 —	Profit curat — Tiszta nyereség	644 93
Amortizare — Leirás	80 —		
Mobilier — Felszerelés	432 60		
Amortizare — Leirás	132 60		
	7102 55		7102 55

În anul 1913 au înțrat 99 membrii; au repășit 19 membrii, la finea anului 1913 sunt 80 membrii cu 158 quote. — Az 1913 évben belépett 99 tag; kilépett 19 tag; 1913. év végén van 80 tag 158 üzletrészszel.

Doroszlófalva, 1913. dec. 31.

George Popa m. p.
director esec. — vezérigazgató.

Diracțiunea: — Az igazgatóság:

George Popa m. p. George Balta m. p. Moisă Pelea m. p.
Meletie Pop m. p. Traian Debeleac m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghere am esaminat contul prezent și l-am aflat în deplină consonanță cu registrele însoțirii. — Alulirott felügyelőbizottság a jelen mérleget megvizsgáltuk és a szövetkezet könyveivel megvizsgálva, azt teljesen rendben levőnek találtuk.

Comitetul de supraveghere: — A felügyelőbizottság:

Vasile Groza m. p. George Butari m. p. Petru Pelea m. p.
Gherasim Balta m. p. Dr. Silviu Păscuțiu m. p.
prezident. — elnök.

MEGHIVÓ.

A „PLUGARUL” gazdasági takaréék és hitelszövetkezet tagjai az 1914. évi március 15 én d. u. 3 órakor a szövetkezet helyiségében megtartandó

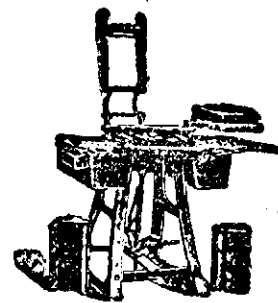
I-rendes közgyűlésre
ezennel meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. A közgyűlés megnyitása.
2. Egy jegyző, két hitelesítő és két szavazatszedőtag kinevezése.
3. Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentése, az 1913. évi mérlegszámla helybenhagyása és a felmentvény megadása.
4. A tiszta nyereség felosztására vonatkozó javaslat.
5. Két igazgatósági tag választása 2 évi időtartamra.
6. A felügyelőbizottság választása 1 évi időtartamra.

Az igazgatóság.

VALORIZARE de NISIP!

Cine are nisip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte: Sa 985-38

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.

F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.

Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.

B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.

C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, marea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

Fabrică de mașini p. industria de nisip.

SZÁNTÓ és BECK

ingineri

BUDAPEST, VII., Viola-utca 7.

Prima fabrică de bănci de școală
brev. reg. ung.

Liferează

cele mai moderne și mai bune
bănci de școală

brevetate sistem „Feiwel”, „Zahn” și „Rettig”, mobilier pentru școli aparate de gimnastică, mobilier modern pentru biserici, bănci pentru biserici și mobilier pentru grădinițe de copii.

Fe 1288

Prețurent gratis.

Fabricarea aranjamentelor de birouri moderne.

Kovald Péter és Fia

atelier pentru vopsitoria de stufe, tort și blane, curățire chimică și spălătorie cu aburi

BUDAPEST, atelier și prăvălie principală în bul. VII., Szövetség-utca 35-37.

TELEFON: József 18—00 și József 15—71.

Secție postală deosebită pentru comandele din provincie.

Stabilimente colectoare în toate părțile capitalei.

Reprezentanți în cele mai multe orașe din provincie.

Ko 1612